

Picémara Wâdé na é wii wâ Maréko Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Maréko, na jè nee mwara pâ Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo *Apostolo* 13.5; 15.37–41.) Ru piwakè naima ma Pétèru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pâ namuru na é ina ma pwa wà Iésu. Â géé na càùé, â é mwa wii wâ Maréko.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25–30 naja géé na càùru é pai bà kà Iésu). *Tii kà Maréko*, âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapàpé tii (*Mataio*, ma *Maréko*, ma *Luka*, ma *Ioane*), na rà piwiâ é wâro kà Iésu Kériso. Wâru popai na *Tii kà Maréko*, âna tâa mwara na *Tii kà Mataio*, ma *Tii kà Luka*.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napô kà tèpa Juif). Wà Maréko, âna é napéaati pâ neere ére, ma pâ popai ma nyamanya kà tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kà Iésu na é todàjè, ba na jè tèpa âboro kèe. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pâ tòotù, â càcaa géé goo wâro wiàra pâ naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kà Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwié.

Dà êre é tii bèeni?

É paari wà Maréko pà wà Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtamee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiijè. É medarijè naa na ipakîri, ba na é piâboro kîri kâjè. É tu pà naa goro î tèpa âboro (1.31); é tàma nyi nari èpo â é *pwényunyuâarirà (9.36). É tère pai picâri kâra pà âboro, â é meaarirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kâjè, â é bà naa goro *kurucé ba kâjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wà Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pà wakè kà Iésu na é pwa goro pàtamee (*miracles*) na wii naa na tii bèeni. É nama tiâu maagé kà tèpa âboro. É tü târa pà duée. É nama rà wâro còwâ tàpé na rà bà. Maina pàtàmara pwâratùra kêe pwacèwii Caa kêe. Diri é pwina é pwa wà Iésu, âna *paâjupâra é auina kêe pà: «É *Mwaciri kà Pwiduée, âna ée jèe wâmwünyabweriwà.»

Rà pò gooé wà tèpa âboro, â rà pitawèerirà pà: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kà Pétèru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me gée goo Pwiduée», âna êre *Tii kà Maréko*. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai na é me gée goo Pwiduée, ba na é naa tâjè é *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kà Maréko

Ipwabwàti Iésu târa wakè kêe (1.1–13)

Wakè kà Iésu naa Galilée (1.14–8.26)

É todà tèpa câmu kêe

É nama tiàu maagé kâra pâ âboro
 É tü târa pâ duée; é pacoò pòu
 É pwa ucina tà tèpa âboro
 É pacâmuri tèpa câmu kêe (8.27–10.52)
 Rà côo pâ é pwi Mesia
 Paari pai maina ma muugère kêe
 É ina pai bà ma wâro cõwâ kêe
 É tò naa Iérusaléma (11.1–13.7)
 É pacâmuri tàpé na rà pâra wiâê
 É ina pwina o tèepaa na pwâadèrè
 Pai bà ma wâro cõwâ kêe (14.1–16.20)

Popai kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Tapoo naani é *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso,
 *Pwina naî Pwiduée. ² Ba jèe wii naa na tii kà
 *péroféta Isaia [ê popai bèeni kà Pwiduée]:

Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.

Malachie 3.1

³ Pwa pwi âboro naa namaré
 na é tomara too:
 “Ée me Pwi Ukai!
 Pwabwàti é naigé!
 Pwa ma bàracaari
 pwi ére na ée pâ wê!”

Ésaïe 40.3

⁴ Êkaa na wàrapwiri, na é tèepaa me wà *Ioane Pwi a piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri ê wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri tâwà ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée.»

⁵ Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géé napô *Judée ma *Iérusaléma. Â rà inapàpari ê pâ èpà kàra, naa naporomara ê pâ âboro diri. Â é upwaarà, naa nairiwâ Ioridano.

⁶ É coona é ârabwée, na pwa goro wàra kaamela*. Â é piié goo karapuu parawére macii. Â é uti ê pâ kòrée, â é wâdo ê narapuutâ. ⁷ Â é inapàpari pâ: «Wà pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtâmee jiio. Càcaa pâriô ma go cùuo boo, ma go tipi ê otàpwe goro ê du wâraâê† [ba é Pwi Ukai]. ⁸ Â wâgo, âna go upwaawà goro jawé, êco na wàé, âna ée mwa upwaawà goro é *Nyuââê Pwicîri.»

Upwaa Iésu ma tacaié

Mataio 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13

É upwaa Iésu wà Ioane

⁹ Na pàara bèepwiri, â é tèepaa me wà Iésu, géé Nazareth wâ Galilée. Â é upwaaé wà Ioane, naa nairiwâ Ioridano. ¹⁰ Â, na é còobé géé najawé wà Iésu, â wà Ioane, âna é còo ê napwéretòotù na

---

1:4 Apostolo 13.24, 19.4   **1:6** 2 Rois 1.8; Mataio 11.8   * **1:6** Kaamela—Chameau. Na é coona é ârabwée bèepwiri wà Ioane, â é pwaduwa kà Élia, pwi péroféta biu, ma pwi âboro imaina kà tèpa Juif.

1:7 Apostolo 13.25   † **1:7** Tipi é otàpwe goro ê du wâraâê—Ê waké kà tèpa ênawéna na dau kîri.

tidàpa. Â é nye côo kaa ê Nyuâaê Pwicîri, na é gére boome naa gò Iésu pwacèwii ê déamu. ¹¹ Â é tère ê pwâratùra na me géé napwéretòtù, na ina tà Iésu pâ: «Gà Pwina naiô [na caapwi co] na go dau mearingà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoo googà.»

É tacai Iésu wà Caatana

¹² Géé na càué, â é pâra wà Iésu naa namaré, ba é popaé pâ naawê ê Nyuâaê Pwicîri. ¹³ Â é tâa wê naa na é 40 tòotù. Â é tacaié wà *Caatana. Â é tâa jaa é pâ macii a piugà wà Iésu. Â, na pwi pàara-bà, âna rà ipwa âboro kîri kêe wà tèpa *angela.

É todà tèpa tapoo câmu kêe Iésu

Mataio 4.12–22; Luka 5.1–11

¹⁴ Na jè tòotù, â rà tâjùru wà Ioane, â rà tòpòé naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napò Galilée. Â é inapàpari ê Picémara Wâdé goo Pwiduée. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe tèepaa ê pàara, na é jèe pitòrigari wà Pwiduée. Ba ê Mwaciri kêe, âna ée jèe wâmwünyabweriwà! Guwà tòotéri ê wâro kàwà, â guwà cèikî naa goo ê Picémara Wâdé kêe!»

¹⁶ Â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é côo wà Simona Pétéru ma André, tupédu aéjii, na ru tàgére tòpò é puà naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéa.

¹⁷ Â é ina tàru wà Iésu pâ: «Gàu me wiâô! Â go o mwa pwa ma gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

¹⁸ Â nye géewê kaa, â ru naaco é puà kàru, â ru pâra wiâê. ¹⁹ Â rà tàpo dau paé, â wà Iésu, âna é

côo Jacques ma wà pwi aéjii kêe, Ioane, tupédu naî Zébédée, na ru tàgére pwàni ê puà gòro wànga kàru. ²⁰ Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuâ caa kàru, naa gòro i wànga ma wà tèpa wakè kàra. Â ru pâra wiâ Iésu.

*É nama wâdé côwâ pâ âboro na wâru
Mataio 8.1–4, 14–17; Luka 4.31–5.16*

²¹ Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa na village Capernaüm. Â é tò naa na *wâra pitapitiri, na tapoo *tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro [goro ê popai kà Pwидуée]. ²² Â rà pò goo ê pai tûra kêe. Ba câé caa pwaduwa kà tèpa *dotée goro ê Naèà, [na rà ina é pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tûra géé gooé.

Pwi âboro na pwa duée gooé

²³ Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wâra pitapitiri ê pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

²⁴ «Ée! Iésu géé Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére côoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwидуée, â é panuâgà me!»

²⁵ Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé géé goo pwi âboro bèepwiri!»

²⁶ Â é nye ngarü pwini kaa i duée, â é còobé burà uu géé gooé.

27 Â nye po dàpàgà târa diri ê pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é gére pwa? Wà pwi âboro bëeni, âna é pacâmurijè goo jè pai pwa na bwaa âmuê. Ba napwa ê pwina é ina, âna pwa pàtamee. Â é pitûâ kêra mwara pâ duée, â rà pitêre dèe!»

28 Â nye pâra kaa ê jèkutâ goo Iésu, pitiri ê napô Galilée.

Tô nyaa kà wâdà Simona Péteru

29 Wà Iésu, âna é còobé géé na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâê wà Jacques ma Ioane. 30 Ûna rà tèepaa naawê, â rà nama ina tà Iésu wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é gére puu, ba é pitòoka. 31 Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro îê, â é dàgòtùé ma é tâa. Â nye tiàu kaa ê pitòoka kêe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

32 Na bàrane†, â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà. 33 Â rà pitanaimarirà naa goropwârawâ wà diri tèpa âboro na pwi village-bà. 34 Â é nye pwa ma tiàu diri kaa é pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tü târa mwara ê pâ duée na wâru. Êco na câé caa panuârà ma rà tûra, ba rà jèè tâmogòorié§.

1:28 Mataio 4.24 † 1:32 Na bàrane—Grec: Na bàrane, géé na càuru ê pai duu kêra ê tòotù. Jèè nabwé tòotù pwiçiri kàra na capàto na bàrane. 1:34 Maréko 3.10–12 § 1:34 Câé caa panuârà ma rà tûra... Ba càcaa pâji pàara kêe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro.

Wakè kà Iésu naa Galilée

³⁵ Na dàuru kêe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Â é pwapwicîri.

³⁶ Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée.

³⁷ Â rà ina têe pâ: «Rà po mudàgà diri ê pâ âboro.»

³⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapàpari mwara naawê ê Picémara Wâdé. Ba wâépwiri majoroé ma go boome*.»

³⁹ Â é pâra pitiri wâ Galilée, â é picémara ê Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tü tàra ê pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

⁴⁰ É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga†. Â é tùu jùrué araé, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nümagà, â gà o nama tiàu maagé kôo.»

⁴¹ Â é dau meaarié wà Iésu‡. Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina têe pâ: «Nümoo! Wâdé na tiàu ê maagé'gà!»

⁴² Â nye tiàu jiié kaa ê maagé kêe, â é jèe wâdé.

⁴³ Â é ina ba gòo têe wà Iésu pâ: «Gà pâra, ⁴⁴ â gà pwacôoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaailò, â gà naa tà Pwiduée i pwi *ârapwaaailò na ia é ina wà *Moosé

1:35 Mataio 14.23; Maréko 6.46 * **1:38** Ma go boome—é, Ma go pâra gée Capernaüm—Grec: Ma go tèepaa me. **1:39** Mataio

4.23, 9.35 † **1:40** Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. ‡ **1:41** Â é dau meaarié wà Iésu—é, É dau putâmu goo pwiri wà Iésu. Pwiri càcaa wâdé têe, na nama inapàpari pâ, é

pwi Mesia. **1:44** Lévitique 14.1–32

naa na *Naèà kêe. Ba na wàrapwiri, â rà o côo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

⁴⁵ Â é pâra i pwi âboro, êco na [câé caa pwa i pwi ia é ina tée wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri ê pâ âboro ê pwina tèepaa mariê. Â wàépwiri ê pwi majoroé ma câé caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me mariê naawé ê pâ âboro géé na diri ê pâ ére.

2

É nama wâdé côwâ pwi a pitâbwamwa Mataio 9.1–8; Luka 5.17–26

¹ Géé na càùru ê pâra tòotù, â é wâjué me côwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà tère pâ é wâ pwârawâ. ² Â wâru pâ âboro na ipitirà naawé, â jèe ticé autâa kâra, tia goropwârawâ. Â é inapâpari târa ê popai kà Pwiduée. ³ Â rà tèepaa me ê pâra âboro, na rà popa me ê pwi âboro na é pitâbwamwa. Ârapâpé tàpé géé goorà, na rà pitûriê me. ⁴ Êco na ticé pai pwa wèe ma rà tòpòé na ara Iésu, majoroé ê pai wâru wâra é âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ*, â] rà dàgòtù ê jè ére gòrowâ, wâcicima wâna na é tâa wê wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitâbwamwa, na é puu gòro ê aupuu kêe.

⁵ Â é pò goo ê cèikî kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Pwina naiô, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

* **2:4** Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jèe pâra gò. Côo Mataio 24.17.

⁶ Rà tâa wê mwara ê pàra tèpa *dotée goro ê Naèa, â rà niimiri pâ, ⁷ ‘Kaa! É tûra ba èpà naa goo Pwiduée wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]! Wàilàapà na tâmogòori ma é pwanauri ê pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée!’

⁸ Éco na é nye tâmogòori kaa ê pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Gorodà na wàrapwiri ê pâ pwâranümawà? ⁹ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pa é aupuu'gà, â gà pâra†.” ¹⁰ [Á wiàna pâri ma go nama é pâra na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri ê pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Á é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: ¹¹ «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

¹² Á é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa é aupuu kêe, â é còobé.

Á rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ée! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Á rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi

Mataio 9.9–13; Luka 5.27–32

¹³ É wâjué còwâ naa bàrawià Galilée wà Iésu. Á wârù ê pâ âboro na rà picàù wiàrà medarié. Á é pacâmurirà goro ê Popai.

¹⁴ Ūna é pâra wii naigé, â é còo wà Lévi, pwina naî Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripû‡. Á é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

† **2:9** Còo note goo Mataio 9.5.

‡ **2:14** Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts.

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâê.

¹⁵ Gée na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wailà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé na èpà wâro kàra. Ba jèe pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâê. ¹⁶ Rà tâa wê mwara wà pâra tèpa dotée goro ê Naèà, gée goo tèpa *Farasaio. Â rà côo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na wà pwi caa kàwà, âna rà picaaija ma pibéerà ma tàpé na èpà ê wâro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

¹⁷ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todà tàpé na rà tà niimiri pâ wâdé ê wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tà tâmogòori pâ èpà ê wâro kàra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14–17; Luka 5.33–39

¹⁸ Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a pi-upwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ ê ija na jè ji pàara, ba na rà pwapwicîri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tàgére pipwanya wà tèpa câmu kà Ioane, ma wà tèpa câmu kà tèpa Farasaio. Â gorodà na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro ê piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo. ²⁰ Êco na

o mwa me ê tòotù na ée mwa pâra jjiirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra pipwanya.

21 «Â nye ticè jè âboro, cèna é popa ê jè noo kêra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro ê pwina jèe dòroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa ê gòobàra ê imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa ê aumadàpa goo.

22 «Guwà côo ê *wâra jawé na pwa goro parawére macii§: Câjè caa popa ê dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii ê wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé [ba pwacoé ma é tèe]*. Â o tubatiàu i dipâa bau i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò ê dipâa na bwaa âmuê, naa na ê wâra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1–8; Luka 6.1–5

23 Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii ê naigé na tapàgà na aupwanapô wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu.

24 Â rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Farasaio pâ: «Pwi-ini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu!gà? Âna muru na papwicîri, na ê tòotù pwicîri!»

25-26 Â é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii ê pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pàara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwaailò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â

---

§ 2:22 Wâra jawé... Côo ê ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee

9. * 2:22 Pwacoé ma é tèe—É biié i dipâa na bwaa âmuê, â é pitoo ê pwéretòotù. Â wiàna jèe dòroé i wâra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tèe i parawére macii, ba é jèe îgé. 2:24 Deutéronome 23.26

2:25-26 1 Samuel 21.1–6 2:25-26 Lévitique 24.5–7

nye ticè cèna rà uti. Â é tò naa na i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa ê poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na ê poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwaailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

²⁷ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò ê tòotù pwicîri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Â câé caa tòpò wà pwi âboro, ba na kàra ê tòotù pwicîri!

²⁸ «Â wàépwiri ê majoroé ma wà Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro ê tòotù pwicîri mwara.»

3

*É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri
Mataio 12.9–14; Luka 6.6–11*

¹ Géé na càué, â é wâjué còwâ naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é îê. ² Â wà tàpé na rà tâa wê, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

³ Â é ina wà Iésu tà pwina bà i îê pâ: «Gà me naani.»

⁴ Â é ina tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wànau? Pwa tàrù kâjè na tòotù pwicîri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà*?»

† 2:25-26 Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wâ kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). 2:27 Deutéronome 5.14

3:4 Luka 14.3 * 3:4 Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié.

Êco na càra caa tòpi têe. ⁵ Â é po niârirà burà putàmu wà Iésu. É pikîri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Â é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù ê îgà.»

Â é patàrù i îê, â é nye wâdé kaa.

⁶ Â rà còobé gée na wâra pitapitiri wà tèpa *Fara-saio. Â rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro gée na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitêrerà béaa, êco na] rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtàmwarà Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

⁷ Rà pâra jiiirà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, dàra bàrawià Galilée. Â wâru ê pâ âboro na rà pâra wiârà —âboro me gée pâ napô Galilée, ma *Judée, ⁸ ma Idumée. Â rà me mwara gée *Iérusaléma, ma gée na ére gée còwâ kêra nairiwâ Ioridano, ma gée na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitêre ê jèkutâ goro ê pâ muru na é pwa wà Iésu, â nûmarà na rà còoê.

⁹ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwabwàti ê jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao† ê pâ âboro bèeni.»

¹⁰ Ba rà gére itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa gooé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] é jèe pawâro ê pâ âboro na wâru. ¹¹ Â, na rà còoê ê pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tùu jùrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naî Pwidueé!»

3:6 Mataio 22.15–16 † **3:9** Igabia—Être serré, pressé. Piti gée goo. **3:10** Mataio 14.36 **3:11** Luka 4.41

12 Â é tûâri tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa in-apàpario!»

*É pitòrigari tèpa 12 apostolo kée
Mataio 10.1–4; Luka 6.12–16*

13 Gée na càué, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Â é todà tèpa âboro na nùmee goorà, â rà medarié. 14 Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Â é panuârà, ba na rà picémara ê *Mwaciri kà Pwiduée. 15 Â é naa tàra é tàrù ma pàtàmee, ba na rà tü târa é pâ duée. 16 Wàilà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru);

17 Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ Boanergès, na pai ina wèe pâ ‘Tupédu a tòoka’)†;

18 André;

Filipo;

Barthélemy;

Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Thaddée§;

Simona, pwi Zélote*;

3:12 Mataio 12.16; Maréko 1.34   **3:16** Ioane 1.42   **3:17** Luka 9.54   † **3:17** ‘Tupédu atòoka’—Grec: Tupédu naîri tikakara. Nee bèepwiri, âna pai ina wèe pâ, ru tupédu aputàmu wài. Càcaa teeru é tikakara. § **3:18** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) * **3:18** Zélote—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paêgò tèpa Roma gée napò kée.

19 Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûa tà Iésu.

20 É wâjué cōwâ naa pwârawâ wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà pitànaima mwara naawê. Â ticè pai pwa wèe ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe.

21 Â wà tèpa âboro gée na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jjià, ba rà niimiri pâ é jèe piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu

Mataio 12.22–50; Luka 11.14–23, 8.19–21

22 Pwa tèpa *dotée goro é Naèa, na rà boo gée Iérusaléma. Â rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana†, pwi caa kà tèpa duée. Ba wàé kaa, na é naa tée é pàtamee, ba na é tü târa é pâ duée.»

23 Â é todàra wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wànu târa cè pai pitü tée cōwâ wà Caatana?»

Â é ina târa é pâ ucina bèeni: 24 «Wiàna é pipaa dèe cōwâ é jè mwaciri, â o pwacoé ma é cimwü.

25 Â wiàna é picicaraé cōwâ é caapwi tâa, â o càcaa cimwü. 26 Â wiàna é pipaa dèe cōwâ wà Caatana, é, wiàna câe caa pitère dèe cōwâ, â o jèe nye càcaa gòiri pâ é pàtamee. Â jèe nye êkaa é pai pitubatiâué. 27 Â wiàna nümajè na jè too gòro gòori naa na é wâ kà pwi jè âboro na é gòo, ma jè popa é pâ neemurué, â wâdé na jè mara piié. Â géewê, â jè mwa bàra pa é pâ neemurué na tâa na wâ kêe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

3:22 Mataio 9.34, 10.25 † 3:22 Caatana—Grec: Béelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

²⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwiduée. ²⁹ Êco na wà pwina é tùra ba èpà naa goo ê Nyuâaê Pwicîri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dâra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wà Iésu, ba kà tèpa dotée goro é Naèa. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kà Iésu

³¹ Gée na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuâ dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru ê pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà côo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kôo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

³⁴ Â é po niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, wàilà-ni wà nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo. ³⁵ Ba wà pwina é pwa ê câbawâdé kà Pwiduée, âna wàé kaa pwiri, ê pwi aéjii kôo, ma tô naigé kôo, ma nyaa kôo.»

4

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1–23; Luka 8.4–15

¹ É jèu pacâmurirà mwara [goro ê Popai] wà Iésu, na bàrawià Galilée. Â dau wâru ê pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro ê jè wànga

na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â rà tâa nidò gòromwari ê pâ âboro. ² Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapô kêe, â é uri ê arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴ Â napwa ê pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa ê pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Éco na, na é té é tootù, â tòò ê pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra.

⁷ «Â napwa ê pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kàra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtàmwara i arapwüru, â nye ticè pwêe.

⁸ «Â napwa ê pâra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwâra —pâra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pâra tàpé, na 60; â pâra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Úna rà jèe tà tâa acari wà Iésu, ma wà tèpa 12 *apostolo kêe, ma wà tèpa béera, â rà tawèrié pâ: «Gorodà na gà ina ê pâ ucina bèepwiri?»

11 Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwidueé, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Â napwa diri ê pàra âboro, âna rà nye po tère co ê pâ ucina. 12 Ba:

*Rà côo taaci,
â càra caa côoina.
Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ba péa rà biirà;
péa tà pwanauri
pâ èpà na rà pwa.»*

Ésaïe 6.9–10

Êre i ucina goo pwi a picâmi

13 Géé na càué, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori ê ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wànau târa cè pai tâmogòori wàra êdiri pàra ucina goro ê Mwaciri? 14 Wà pwi a picâmi, âna é câmi ê Popai kà Pwidueé. 15 Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère ê popai, êco na é nye nama tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù còwâ ê popai, na jèe câmi naa na ê pwâranümarà.

16 «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwadée. 17 Êco na rà tèpa còmacò, â càcaa wàawà naa goorà ê popai na rà tère. Ûna tèepaa me marirà ê tacai, é ûna pwa na èpà tàra, majoroé [ê pai pitère dàra kàra] ê popai kà Pwidueé, â rà nama panuâ cèikî.

18 «Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê pâ na nari upwâra na pwa daarà. Ê napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère ê popai, ¹⁹ êco na rà pidumapiê goro ê pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkêe. Â wâru mwara ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara ê popai naa goorà, â o câé caa tòpò cè pwêe.

20 «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, â rà tòpi naa na pwâranümarà, â pwa pwâra ê popai naa goorà —pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pàra ucina kà Iésu

Mataio 13.31–32; Luka 8.16–18, 13.18–19

Wâra ânye

21 É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri ê wâra ânye, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti.

22 Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.]

23 Wà pwina pwa ê pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

24 Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pwacôoco bwàti ê pwina guwà tère, [ba na pwa tàwà ê autâmogòori goo]! Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwiduée, ê pwina guwà pwa tà pàra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna

jii ê pwina guwà pwa. ²⁵ Ba wà pwina jèe pwa têe [ê autâmogòrimuru] âna o jèu âjagò têe còwâ. Â wà pwina kîri ê pwina tà têe, â o dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà têe.»

Arapwüru na picipu acari

²⁶ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa ê *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòotù, âna é câmi é pâ arapwüru naa na aupwanapô kêe. ²⁷ Â géewê, â é tàpo nao. Â rà cipu i pâ arapwüru, â rà pimaina too. Êco na wà pwini, âna câe caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticè na wakè goo*, ²⁸ ba nye wakè kâra ê napuu na é pacipu é pâ arapwüru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pâra tòpò pwêe, ma puddé†. ²⁹ Úna jèe gòo i aupwanapô, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piûnya.»

Pudòro upwâra

³⁰ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa ê Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

³¹⁻³² «É pwacèwii é jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra

---

4:25 Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 * **4:27** Ba ticè na wakè goo—Grec: Wiàna é puu, é, wiàna é tàci, â rà nye cipu naa ne ma pwaa. † **4:28** Puddé (é, puddoé)—Graine. **4:29** Joël 4.13; Auinapàpari 14.15

na dau maina awé†. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wânaîrà naa gò ê pâ marü.»

33 Wâru pâ ucina na wârapwiri na é ina wà Iésu, ba na é inapàpari târa ê pâ âboro ê popai kà Pwiduée. É pwa ê pai wiâ wèe, ma rà pa cè jèpa kàra gée goo.

34 É ciburà pwa ucina tàra. Êco na, naa mwa nye tà wàilà acari ma tèpa *câmu kêe, â é mwa napéaati tàra diri.

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Luka 8.22–25

35 Na pwi bàrane kàra tòotù-bà, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ.»

36 Â rà popaé wà tèpa câmu kêe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpòo jii tèpa âboro. Êco na rà tàpo pâra wiârà wà pâra tàpé, na pâ pâra wànga.

37 Géee na càùé, â é tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pimaina too ê pai uu kêe. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga. 38 Êco na wà Iésu, âna é tâa boobà pwâragòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pàrapû§.

---

† 4:31-32 Grec: É pwacèwii ê pudòro moutarde. Na jè câmi, âna jii pwi naramuru na dau kîri, jii diri ê pâ naramuru ni gòropuu. 32Â géee na càùé, â é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri ê pâ muru na jè câmi. *Moutarde*(sénevé), âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pâra muru na câmi naa na aupwanapô. Ucina na wâdé ba kâjè naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â é pudòé, âna dau kîri. § 4:38 É pwa pàrapû—Grec: É pwa pàrapû naa gò jè pàrapû.

Â rà patàcîê wà tèpa câmu kêe, â rà ina têe pâ:
«Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü! Wànau, càcaa
âjimuru tâgà?»

³⁹ Â é tàcî, â é kànari i pwéretòotù. Â é ina târa i
nawià pâ: «Gà coo!»

Â é nye po tànana kaa i napô. Â é coo i pòu.

⁴⁰ Â é ina târa pâ: «Gorodà na wâgotàwà? Gona
bwaa câguwà caa pâji cèikî kaa?»

⁴¹ Êco na po dau wâgotàra. Â rà pi-ina târa pâ:
«Ée! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na pitêre dèe é
pwéretòotù ma é nawià?»

5

É tü târa pâ duée géee goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28–34; Luka 8.26–39

¹ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa
Gadara*, wâna ére géee còwâ kâra i *nawià Galilée.
² Â é boo géee gò i wànga wà Iésu. Â é nye còobé me
kaa géee nacârü wà pwi jè âboro na pwa duée gooé,
â é me cara Iésu. ³⁻⁴ Wà pwiibà âna é pwi a pitâa
nacârü. Â nye ticè pai pwa wèe ma rà tâjùrué, ma
rà pwa ma pii é du îê ma du âê; ipaiwà mwara na
tòóé goro itùpaò. Ba rà nye ciburà piié goo, â é nye
taaci pòpàgà kêe. Â nye ticè pwi âboro na pwa nii
kêe târa cipaé ma é tàpo tâa. ⁵ Na diri é pàara, ûna ne
ma pwaa, â é mu tàmadò é pâ pwâra wiikau, wâna
i nacârü, ma gòro pâ pûru jaa. Â é mu pièié còwâ
goro é pâ atü.

* **5:1** Gadara—Nee mwara Gérasène.

6-8 Ûna é côo wà Iésu géé iti, â é itàtà caraé. Â wà Iésu, âna pwa na é tü târa ê duée géé gooé. Â wà pwi âboro, âna é tùu jùrué na araé, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Pwidueé nidò *napwéretòotù, dà na nümagà dàra pwa tôo? Go ilagà naa na nee Pwidueé pâ, gà cibwaa pwa tôo cèna èpà.»

9 Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée†.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Ûu kaa] ba dau wârù wàibà!»

10 Â é† tacoo goo wà Iésu, â é ina tée pâ: «[Na gà pacòbé pâ duée bèeni géé gooò, â] gà cibwaa tü târa géeni napô!»

11-12 Â wà tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa. 13 Â é naa tàra ê pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còbé, géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàtà kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawia, â rà mwü naawê. Â rà po wâmwünyabweri 2 000.

Pipâra i jèkutâ

14 Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ é jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napô. Â rà me é pâ âboro, nau côo é pwina gére tèepaa. 15 Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà côo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére

---

5:6-8 Maréko 1.24 † 5:9 É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée». † 5:10 É—é, Rà (tèpa duée).

tâaboo. Â é jèe coona ê pâ ârabwée, âna é jèe po wâdé ê pai tâa kêe. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina ê pai wâgotàra. ¹⁶ Â wà tàpé na rà po côo diri ê pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé ê jèkutâ goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà. ¹⁷ Â wà tèpa âboro [gée na napô-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tée pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pàra gée na napô kâbà.»

¹⁸ Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilaé pâ: «Nùmoo na go pàra wiâgà.»

¹⁹ Êco na é tòpi tée pâ: «Gà wâjué naa pwârawâ'gà naa jaa tèpa jènerègà. Â gà wiâ ê pai meaarigà kà Pwi Ukai, ma êdiri ê pâ muru na é pwa ba kâgà.»

²⁰ Â é wâjué còwâ wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wê pâ Dix Villes[§], ê pâ muru na é pwa ba kêe wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

*Pai wâdé còwâ kà du ilàri
Mataio 9.18–26; Luka 8.40–56*

²¹ É tò naa gò i wànga wà Iésu, â é gée naa na ére gée còwâ. Â wâru ê pâ âboro, na rà tâbèepié na bàrawià. ²² Â é tèepaa me wà pwi jè âboro na nee Jairus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é côo Iésu, â é pàra nau tùu jùrué béaa kêe. ²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wàì!] Ba wà tô nari èpo kôo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò è du ìgà naa gòé, ba na tiàu ê maagé kêe, ba na é wâdé còwâ.»

---

§ 5:20 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na rà caajurirà.

24 Â é pâra wiâê wà Iésu. Â géé goo na wâru ê pâ âboro na rà pâra mwara, â rà nye po cibèepié ma igabiarà naa gooé.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

25 É tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé. 26 Jèe po dau wâru ê pâ dotée na é pâ nau côorà, â rà mwa nye dau tubamaagée kaa. Â é jèe po tubatiâu ê mwani kêe, êco na câé caa wâdé; â é mwa nye dau èpà kaa.

27 É tère ê jèkutâ goo Iésu wà tôoni. Â é mee ni, càù Iésu. Â é tu naa goo ê ârabwée kêe, 28 ba é piniimiri pâ, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kêe, â o jèe tiâu acari i maagé kôo.' 29 Ūna é pwa, â nye nama coo kaa ê pai joro wàra ê domii gooé. Â é tère naa gooé pâ jèe tiâu ê maagé kêe.

30 Â wà Iésu, âna é tère pâ, pâra géé gooé ê jè jènere nii kêe. Â é tawèeri ê pâ âboro pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kôo?»

31 Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà côo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

32 Êco na é tà niâ bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pâ wàilàapà na pwa pwiri. 33 Â napwa i tô ilàri, âna é céca, ba wâgotée. Ba é tâmogòori ê pwina tàgère tèepaa tée. Â é me, â é tùu jùrué na ara Iésu, â é ina tée diri ê âjupàra.

34 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà, co tònì! Gà jèe wâdé còwâ goo ê cèikî'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapô. Gà jèe piétò!»

Tô èpo kà Jàirus

35 Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â wà pâra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, géee jaa Jàirus—i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â rà ina tà pwini pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

36 Êco na câé caa ipacè naa goo ê pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jàirus pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikî!»

37 Nabwé, â é popa co wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nûmee na rà pâra wiâê cè pâra âboro. 38 Rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jàirus. Â nye dau wâru kaa ê pâ pwâratùra wê. Â é còo wà Iésu, na rà gére i ma pijinünü. 39 Â é tò naa na i wâ, â é ina tàra pâ: «Cina guwà po dau wàrapwiri, ê pai pikòì kàwà? Â cina guwà i? Napwa tô nari èpo bèepwiri, âna câé caa bà, â é nye po puu.» 40 Â rà pitaurée gooé.

Â é cau pacòobèrà diri wà Iésu, â é popa i du nyaa ma caa kâra i èpo, ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà tò naa na ê nadiàrawâ, na jèe tòpò i ji nari èpo naawê. 41 Â é tu pâ naa goro iê, â é ina tée pâ: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pâ: Èpo, cimadò, ba go ina tâgà).

42 Â é nye cimadò kaa i ji nari èpo, â é pâra! Â rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wê. (Napwa naa goo wà tòoni, âna jèe 12 naja kêe.)

43 Â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà naa cè uti kêe. Â é pitûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa ina tàra cè âboro é pwina guwà còo.»

6

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Mataio 13.53–58; Luka 4.16–30

¹ É còpòo géee na ére-bà wà Iésu, â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe. ² Â, na *tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri. Â é pacâmuri tèpa âboro na wâru [goro é popai kà Pwiduée].

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié, ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmuriê goo é pâ pwina é ina? Muru me géepà é autâmogòori kêe? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtâmee? ³ Ba wàé co pwi a wakè goro upwâra*, pé pwina naî Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Â wà pa naigé kêe âna wàilà-ni géere wâro jaajè!»

Ba [rà piboo gooé] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikî naa gooé. ⁴ Â é ina tàra pâ: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe†.»

6:2 Ioane 7.15 * **6:3** Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wâ. É wakè goro atü mwara, ba wâru pâ upwâra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atü. **6:4** Ioane 4.44 † **6:4** Naa na napô kêe—Grec: Naa napô kêe, ma naa jaa tèpa jènereê, ma naa pwârawâ kêe.

⁵ Â nye ticè pai pwa wèe ma é pwa cè wakè goro pàtamee na Nazareth. (Êco na é tòpò ê îê naa gò pàra tèpa maagé, â rà wâdé còwâ.) ⁶ Â é dau pò, ba nye dau càra caa cèikî ê pâ âboro.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Luka 9.1–6

Gée na càùé, â é pâra wà Iésu nau picémara ê Popai, naa na diri ê pâ village, na tâbèepi wâ Nazareth. ⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kêe, â é pipanuârà ba ârailu jècaa. Â é naa tàra ê tàrù ba na rà tü târa ê pâ duée. ⁸⁻⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wâra mwani kàwà. Guwà pa co cè tâjò kàwà, ma wâraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina tàra mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù na guwà mwa pâra gée na napô-bà. ¹¹ Êco na, wiàna càcaa nùma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà têrewà, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri ê dàuru puu goro du âwà, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé ê pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpari târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòtèri ê wâro kàwà!»

¹³ Â rà tü târa ê pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò ê pâ âboro na maagé, [â rà pwapwicîri kàra] â rà wâdé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1–12; Luka 9.7–9

14 Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ goo Iésu, ba jèè dau pipâra ê jèkutâ gooé. Ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ gée na aubà. Â êkaa ê majoroé ma é pwa ê pâ câmu bèepwiri kâra pàtàmee.»

15 Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia†. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacèwii pàra tèpa péroféta na jè pàara napô.»

16 Ûna é tère pwiri wà Héroda, â é ina pâ: «Ée! É wâro còwâ gée na aubà wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tépàgà nyee!»

17-18 Ba wàèni ê jèkutâ goo ê pai bà kèe: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiane, tó wâdà Filipo, pwi aéjii kèe.

Â é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticè tàrù'gà ma gà popa tó wâdà pwina aéjii'gà!»

Â é nama tâjùru wà Ioane, ma piié, ma tòpòé naa na karapuu. 19-20 Êco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tàrù ma pwicîri, â é papwicîriÊS. Â wâdé tée na é tàmaariê, êco na, ûna é tère popai kèe, â jèè câé caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà tóoni Hérodiane, âna é èpàri wà Ioane. Â nùmee na é pwa ma é bà, êco na ticè naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamuruê.

6:14 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19-20 † **6:15** Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso.

6:17-18 Lévitique 18.16 § **6:19-20** Papwicîri—Respecter. Tòimiri.

Pacoo pai nūma Hérodiade

²¹ Na pwi tòotù na rà pwamaina ê pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nūma Hérodiade. Ba é pwa ê jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Â é todà diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kêra coda, ma wà tèpa âboro imaina wâ napô Galilée. ²² Â wà tô èpo kà Hérodiade, âna é tò naa na ê wâ bèepwiri, â é câbu.

Â rà nye dau ipwàdée kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpé na rà ija ma wàé. Â é ina tà i tô èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jiio cè pwina nūmagà goo, â go o naa tâgà.»

²³ Â é *ipwataâboro tée, â é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgà cè pwina gà ilari jiio, wiàna jè pàara géé goro mwaciri kôo.»

Naa tôo pûru Ioane

²⁴ É còobé i tô èpo bèeni, â é ina tà nyaa kêe pâ: «Dà cèna go ilari jii pwi ukai?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié ê pûru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

²⁵ Â é nye piûri kaa goro itàtà wà tô èpo bèeni, â é pâmari ukai Héroda, â é ina tée pâ: «Nūmoo na gà naa tôo ni i pûru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

²⁶ Â é dau pikîri wà Héroda. Êco na pwacoé tée ma é tajii ê pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ âboro diri. ²⁷ Â é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, â gà pame tôo ê pûru wà Ioane.»

Â é pâra wà pwi coda naa na karapuu, â é tépàgà i nya Ioane. ²⁸ Â é pame i pûruê naa na ê jè ngapò, â é naa tà i tô èpo ilàri. Â wà tôoni, âna é naa tà nyaa

kêe. ²⁹ Ūna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Â rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

³⁰ Rà wâjué cōwâ wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pâ wà Iésu] â rà pitapitirirà naa gooé. Â rà piwiâ tēe diri é pâ namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara târa diri é pâ âboro.

³¹ Nabwé, â é ina tàra pâ: «Jè pâ naa na jè ére na ticia wê, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye ticé pâara na rà ija na, ba wâru âboro na rà medarirà. ³² Â rà pâra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wê.

³³ Êco na wâru é pâ âboro, na rà cōorà na rà pâra, â rà cōoinarà. Â rà itàa me gée na diri é pâ village, â rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kêe naanigée.

³⁴ Ūna é boo gée gòro i wànga wà Iésu, â é cōo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Ba rà pwacèwii é pâ mutô na ticé pwi a wéaarirà. Â wàrapwiri, â é tapoo pacâmurirà goo é pâ muru na wâru.

³⁵ Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tēe pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. ³⁶ Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

³⁷ Êco na é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà tawèerié pâ: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] bà wâri cè utimuru kàra? Auwa! Pwacoé! [Ba

rà po dau wâru awé, â] o po dau maina awé ê wâri wèe*!»

³⁸ Â é ina tàra pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà? Pâra ma guwà côo cai.»

Â rà pitawèerirà, â rà ina têe pâ: «5 poloa, ma ârailu ârawéà.»

³⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà ina târa ê pâ âboro bèeni, pâ rà pwa nari pubu, â rà tâaboo naawê.»

⁴⁰ Â rà tâaboo, â rà pwa pubu† goro 100 ma 50.

⁴¹ Â é popa i 5 poloa ma i du ârawéà wà Iésu. Â é tagotué too napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti ê poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà pipâdi târa ê pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéà. ⁴² Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. ⁴³ Â rà panaimari côwâ ê dâra noo kêra poloa ma ârawéà. Â rà pwaai 12 nakébò goo. ⁴⁴ Ê jéu tèpa paa maina na rà ija, âna po 5 000 kaamwara!

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Ioane 6.16–21

⁴⁵ Gée na càué, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara gée naa Betsaïda.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri côwâ ê pâ âboro. ⁴⁶ Ûna é picijiirà diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri.

---

* **6:37** O po dau maina awé ê wâri wèe—Grec: Gona wâdé na bà wâri cè poloa goo 200 mwani pwaa? 200 mwani pwaa, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † **6:40** Pubu—Groupe. **6:46** Luka 5.16

⁴⁷ Ūna jèe ne, â rà jèe wânabibiu kêra i nawià wà tèpa câmu, naa gò i wànga. Â é tà tâa acari wânidò gòromwari wà Iésu. ⁴⁸ Â, na jèe gòropwaa, â é côo pâ pwacoé é pai tapwauru kêra. Ba é po me cararà i pwéretòtù. Â é pâra darirà wà Iésu gòro parawére jawé. Â pwa na é paé jjiirà.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ūna rà côoê, â rà kêa too goro pai dau wâgotàra, â rà ina pâ: «Ée! Uu! Pé duée!»

Êco na é nye nama patùrarà wà Iésu, â é ina pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba wâgo! Guwà gò!»

⁵¹ Â é tò darirà naa gòro i wànga. Â é coo i pwéretòtù. Â nye po dâpàgà tà tàpéeni. ⁵² Ba càra caa tâmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pâ poloa [ma du ârawéà]. Ba nye târiwâri é pwâranümarà.

*É nama wâdé côwâ tèpa maagé wâ Génésareth
Mataio 14.34–36*

⁵³ Rà jèe tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tâmwünyabweri é village Génésareth. ⁵⁴ Ūna rà êgò boo, â [rà tòo i wànga. Â] wà tèpa âboro wê, âna rà nama côoina Iésu. ⁵⁵ Â rà itàa pitiri i napô kêra, â rà pame tèpa maagé, naa gò é pâ aupuu kêra.

⁵⁶ Â wâna diri é pâ ére na é pâra naawê wà Iésu—wâna é pâ ville, ma village, ma napô, ma aupwanapô—âna rà popa me tèpa maagé naa na pâ aupitâa kêra âboro diri. Â rà tacoo gooé, â rà ina

têe pâ: «Pâri ma rà tu naa goo ârabwée'gà—wiàna êco ê gòobèrèè?» Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

7

Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Mataio 15.1–9

¹ Rà me géé *Iéruusaléma wà pàra tèpa *Farasaio, ma pàra tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà pitanaimarirà naa goo Iésu. ² Â rà côo pâ wà pàra tèpa *câmu kée, âna rà pàra nau ija, âna càra caa nuwa* ê îrà pwacèwii ê pai pwa na ê nyamanya kàra.

³ Ba wà tèpa *Juif, âna rà nye pàra naa goo ê tûâ kà tèpa nyimurà ma upàra. Â wà tèpa Farasaio, âna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti ê du îrà, béaa kàra ê pai ija kàra. ⁴ Â, na rà wâjué me còwâ géé na pâ aupitâa kàra âboro diri, â rà nye ciburà nuwa bwàti ê du îrà, wiâra ê nyamanya kàra béaa kàra cè pai ija kàra. Â wâru ê pâ pàra nyamanya na rà pàra wiâra bwàti mwara—nyamanya na rà pame géé goo tèpa nyimurà ma upàra—wàra ê pai nuwa wàra ê wârado, ma ê wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà ina tà Iésu pâ: «Wà tèpa câmu'gà, âna càra caa wâro wiâra ê nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè. Ba rà ija pa ê îrà na tòri. Âna gorodà, co pwini?»

7:2 Luka 11.38 * **7:2** Nuwa—Rà wàrapwiri, ba na rà wâdé na ara Pwiduée, wiâra ê pwapwicîri kàra. Côo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **7:4** Mataio 23.25

⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà. Ba é wii pâ:

*Tèpa âboro bèpewiri,
âna rà po ipwamainao co
goro pwârà ma pwâratùra.*

Â wâiti jiio pwâranûmarà.

⁷ Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaaailò tôo,
â piticèmuru naa goo.

*Rà pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wârori é naèà.*

*Â càcaa naèà kôo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaïe 29.13

⁸ Â é ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà jèe panuâ é aupitûâri kà Pwiduée. Â guwà jèe pâra naa goo é aupitûâri kàwà, tèpa âboro. ⁹ Ûu, guwà nye dau wâdé târa tütâjii é autûâri kêe, â guwà mwa caa wéaari é pwina nye tûâ ma càrawà. ¹⁰ Ba é jèe ina wà *Moosé pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà. Exode 20.12* É jèe ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kêe, âna guwà nama é bà. Exode 21.17*

¹¹ «Êco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nûmoo na go naa tàu cè jèe muru târa pitu tàu, éco

na càcaa pâri. Ba ê pwina nümoo na go naa tàu, âna ê âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

¹² «Êkaa na, guwà pacâmurirà, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàrà! ¹³ Guwà còogai naa napuu† ê popai kà Pwiduée, goo ê pâ nyamanya kàwà! Â wâru mwara ê pâ muru na wàrapwiri, na guwà pwa mwara.»

Ê pwina é nama miiri goo, pwi âboro

Mataio 15.10–20

¹⁴ Géé na càùé, â é todàra mwara ê pâ âboro wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai ê pwina go ina tàwà: ¹⁵ Càcaa pwina tò pwâ pwi âboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé géé na pwâranümee, na é miiri goo. { ¹⁶ Wà pwina pwa ê pwâranyüruê, âna wâdé na é tère! } »

¹⁷ Géewê, â é pâra jii tèpa âboro wà Iésu, â é pâra naa jaaé. Â rà tawèerié wà tèpa câmu kêe, goro ê ucina na é gére wiâ diri. ¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà mwara, âna càcaa pâri ma guwà tâmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticè jè muru na tòme géé gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduée cè pwi jè âboro. ¹⁹ Ba pâ muru bèepwiri, na me géé gòroigé, âna càra caa tò naa na pwâranümee. Ba rà tò naa nanaaê co, â géé na càùé, â rà còobé géé na naiié.»

É paari naawê wà Iésu pâ, é jèe nama pâri ma jè uti géé goo diri ê pâ utimuru.

²⁰⁻²² Â é ina tàra mwara pâ: «Ê pwina còobé géé na pwâranümara pâ âboro, âna wàé kaa pwiri,

† **7:13** Còogai naa napuu—Grec: Nama tiâu.   **7:15** Apostolo 10.14–15

ê pwina rà miiri goo—ê pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Â géé goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà wâro imudi;
 Rà toomura (rà cíâa jii wâdàra);
 Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
 Rà ciburà iari pâ muru na nûmarà goo;
 Rà iboo;
 Rà mura;
 Rà ipwamainarà;
 Rà tùra ba èpà naa goo pàra tàpé;
 Rà pwâgàri pàra tàpé;
 Rà pwa na èpà tàra;
 Rà tètâmwarà âboro.

«Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna ticè cèna rà tâmogòori naa goo ê pwina wâdé. ²³ Diri ê pâ èpà bèepwiri, âna còobé géé na pwâranüma pwi âboro. Â wàé kaa pwiri ê pwina nama é miiri goo.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Mataio 15.21–28

²⁴ Géé na càùé, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é pâra naa na ére na tàmwünyabweri ê ville Tyr. Â é tâa na ê jè pwârawâ, â càcaa nûmee na rà tâmogòori ê pâ âboro pâ é wêe. Êco na pipâra ê jèkutâ. ²⁵⁻²⁶ Â êkaa, na é pitère ê popai gooé wà tô jè ilàri. Wà tòoni âna câé caa tô Juive, ba tô gòobàra tèpa Phénicie wâ province Syrie. Â napwa wà tô èpo kêe âna pwa duée gooé. Â é medari Iésu i tô ilàri, â é tùu jùrué araé. Â é ina têtê pâ: «Go ilagà pâ gà pacòobé ê duée géé goo tô èpo kôo.»

27 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Jè nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé na jè pa é uti kàra, ma jè tütâtjii târa é pâ ‘nari akàna’[†].»

28 Â é tòpi têe wà tôoni pâ: «Bwa, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà ija é muupàra é utimuru, na rà tubatûu é pâ nari èpo, géee goro taapà.»

29 Â é ina têe wà Iésu pâ: «Géee goo é pai tòpi'gà, â pâri ma gà wâjué còwâ naa jaagà. Ba é jèe còobé i duée, géee goo i èpo'gà.»

30 Â é wâjué còwâ naa pwârawâ kêe wà tôoni. Â é còo i èpo kêe, na é tàgéere puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiâu maagé kà pwi a kûukû ma kee

31 Géewê, â é pâra géee na ére Tyr wà Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawià Galilée. Êco na é bwaa tabiié naa pâ ére wâ Sidon ma Dix Villes[§].

32 Â rà popa medarié é pwi âboro na é kûukû ma kee. Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ilari jiié pâ: «Gà tòpò du îgà naa gòé, ba na é wâdé!»

33 Â é popaé wà Iésu, â ru pâra iti jii é pâ âboro. Â é tùu géee é mangadaîê, naa na é pwâranyüru wà pwini. Â é nama tii é mangadaîê, goro é oropwêe. Â é tu naa goo é ûmeme. 34 Â é tagòtùé too naa napwéretòotù wà Iésu, â é ôomaa ba maina. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «*Effata!*» (Pai ina wèe pâ: Gà tàpirigà!)

[†] 7:27 ‘Nari akàna’—Ê pwina rà ina wà tèpa Juif goo pàra tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.) § 7:31 Dix Villes—é, Décapole.

³⁵ Â é nye tàpirié kaa ê du nanyüruê; â é nye wâdé kaa i ûmemeé, â jèè pâri ma é tùra bwàti.

³⁶ Â é ina wà Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pâ: «Guwà cibwaa pwa jèkutâ goo!»

Êco na, ûna é gére ina pwiri tàra, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, tàra ê pâ âboro diri ê pwina é pwa. ³⁷ Ba rà po dau pò, â rà cau ina pâ: «Guwà còo! Nye po dau wâdé kaa ê pâ muru na é pwa! Ba é nama rà tèrejè wà tàpé na rà kee; â é nama rà tùra wà tàpé na rà kûukû!»

8

É pa-ija 4 000 âboro Iésu Mataio 15.32–39

¹ Na pwi pàara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu ê pâ âboro na wâru. Â jèè ticè uti kàra. Â é todà tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: ² «Au, meari tèpa âboro bèeni! Ba jèè âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèè ticè utimuru. ³ Â wiàna go pawâjuépirirà, â o ticè nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me géé iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa.»

⁶ Nabwé, â é ina tàra pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa

âboro. ⁷ Nye pwa mwara ê nyi pàra ârawéà kàra. Â é pwaolé tà Pwiduee. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ na rà ipâdi mwara. ⁸ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â gée na càùé, â wà tèpa câmu, âna rà tòri ê dèrèè, â po 7 nakébò maina na wâbé. ⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

Nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. ¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

É ina tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 16.1–12

¹¹ Rà tèpeaa medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòcia ma wàé. Ba nùmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kâra pàtâmee na wâgoogà. Â géewê, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduee na é panuâgà medaribà.»

¹² Â é watàu wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kêe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: O càra caa cò cè câmu kâra pàtâmee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, â é gée naanigée na ére gée còwâ.

'Nyaa kâra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèpeaa pâ naa na ére gée còwâ. Â] wà tèpa câmu kêe, âna rà [còu pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dàra caapwi co ji poloa kàra. ¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco ê nyaa kâra

poloa kà tèpa Farasaio, ma ê nyaa kêra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina tàra wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri géé goro na] câjè caa pa poloa?»

¹⁷ Â é tère, â é ina tàra pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa côo ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picânauri tàwà? ¹⁸ Pwa é âraporomeewà, â câguwà caa côo? Â pwa é pwâranyüruwà, â câguwà caa tère? ¹⁹ Gona câguwà caa niimiri i pwi tòotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué côwâ?»

Â rà ina tée pâ: «12 nakébò.»

²⁰ «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéüru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi tée pâ: «7 nakébò.»

²¹ Â é ina tàra pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ côwâ pwi a bwi

²² Rà tèpaa pâ naa na village Bethsaïda. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa gooé.

²³ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jii i village. Â é tòpò é oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò é du îê naa gòé, â é tawèrié pâ: «Dà cè pwina gà côo?»

²⁴ Â é tàpiri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go côo pâ âboro, êco na rà pwacèwii é pâ upwâra na rà pâra.»

25 Â é jèu tòpò mwara ê du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wâdé, â é nye dau niâ tia-iti.

26 Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gà cibwaa tò naa na village.»

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27

27 Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na pâ village na tàmwünyabweri wâ ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna rà ina goodò wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wàa?»

28 Â rà tòpi têe pâ: «Rà ina wà pâra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pâra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pâra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

29 Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi têe wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [pwi ukai na gà me gée goo Pwiduée!]

30 Â é nye âji papwicîri jîirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

31 Gée na càué, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é ina pâ: «O tèepaa ê pàara, na go mwa dau pwa ê maagé còo na, wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa, âna o nye tàutàra goodò. Â rà mwa pwa ma go bà.

Êco na, naa na béâracié kêra tòotù géé na càué, âna go o mwa wâro còwâ.»

³² É ina ba pwéelaa tàra ê popai bèepwiri. Êco na é todèe naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé.

³³ Â é niâri wà tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é pwa Pétéru, â é ina tée pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée; â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâê

³⁴ Géewê, â é todàra ê pâ âboro ma wà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimiriê còwâ. Â wâdé na é kêa ê *kurucé kêe, â é me wiâô.

³⁵ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe ba kôo, ma é *Picémara Wâdé, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tée ê *âji wâro]. ³⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ wâdé gòropuu, â wiàna é tubatiâu ê nyuâaê*? ³⁷ Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâmari còwâ ê nyuâaê?

³⁸ «Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduée. Wà para tàpé, âna rà kamu goodè ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna bà mwa me, ma tèpa *angela kêe†, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicîri kà Pwi Caa kôo.»

8:34 Mataio 10.38–39; Luka 14.27   * **8:36** Nyuâaê—Âji wâro na wâgooé.   **8:38** Mataio 10.33   † **8:38** Tèpa angela kêe—Grec: Tèpa angela pwicîri.

9

¹ «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà Pwидуée, âna é gére tòpò naani ê Mwaciri kêe, naa na diri ê pàtâmee. Â wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa côo ê pai tèepaa kêra i Mwaciri, béaa kêra cè pai bà kàra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa Mataio 17.1–13; Luka 9.28–36

² Géee na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétèru, ma Jacques ma Ioane. Â rà too, naa gò ê pé jaa na maina. Â pitòotéri pai côo Iésu, na ararà. ³ Â pâra ma po dau pwaa ê pâ ârabwée kêe, â é pwâra. Â nye ticè cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè ârabwée, cèna pwaa pwacèwii pwiri. ⁴ Â rà nye côo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgère pitùra ma wàé.

⁵⁻⁶ Â po dau wâgo tà wà Pétèru ma wà tupédu bée. Â é ina wà Pétèru tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kêgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotêe.

⁷ Â é tèepaa me ê jè nee, â é cajipirà. Â rà tère ê pwâratùra géee na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri, é Pwina naîô [na caapwi co] na dau wânümoo gooé. Â guwà pitère dèe.»

⁸ Â rà piniâ bèepirà wà tèpa *câmu, êco na jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Ûna rà tàbàtù gée gòrojaa, â é ina ba gòo tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa âboro ê pwina guwà côo, tiagoro ê tòotù, na go mwa wâro còwâ gée na aubâ, wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà pitêre dàra ê pwâratùra bèepwiri. Êco na rà pitawèerirà pâ: «Gona dà ê pai ina wèe bèepwiri pâ, ée mwa wâro còwâ gée na aubâ?»

Rà tawèerié goo Élia

¹¹ Gée na càué, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wàé pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” Âna gorodà?»

¹²⁻¹³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. Â go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia*. Êco na rà jèe pwa tée ê pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicîri. Â jèe wii mwara good, wâgo Pwina naîri âboro pâ, na go o mwa maagé côo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé Mataio 17.14–21; Luka 9.37–43

¹⁴ [Na rà boome còwâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe, â rà pàdari wà pàra tèpa câmu béerà. Â rà côo ê pâ âboro na rà dau wâru na rà tâbèepirà. Ba rà tàgére pitùra ma tèpa dotée goro ê

9:12-13 Psaume 22.2–19; Ésaïe 53.3; Malachie 3.23 **9:12-13**

Mataio 11.14 * **9:12-13** É jèe nye me wà Élia—Wà Iésu, âna é ina Ioane Pwi apiupwaa, ba wakè kêe, âna pwacèwii wakè kà péroféta Élia. (Còo Luka 1.17.)

Naèà. ¹⁵ Ûna rà côo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. Â rà itàa pàdarié, ba na rà pwabwàcu tée. ¹⁶ Â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina ma wàilà?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà pwi jèpwi géé goo tèpa âboro bèepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa na go popa me pwina naiô darigà. Ba pwa pé duée na wâgooé, na é pwa ma câe caa tùra. ¹⁸ Â é mu popaé, ma tûê boo naa napuu. Â wà pwina naiô, âna mu còobé ê pâ oropwêe, â é mu tòngüru ê poropwêe. Â mu po gòo ê naiié. Â go ila tèpa câmu'gà pâ, na rà tü tée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwà caa cèikî! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwiçariô naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

²⁰ Â rà popaé me. Ûna é côo Iésu i duée, â é nye nama é po céca diri kaa. Â é tûu, â é biié naa napuu. Â còobé géé pwêe ê pâ oropwêe.

²¹ Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kêe pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tée ê pwini?»

Â é tòpi tée pâ: «Nye tapoo géé na aukîri kêe. ²² Ê pwi duée bèepwiri, âna é mu tûê naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà mearibà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

23 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tõe pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!»

24 Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikî! Êco na gà pitu tõe, ba càcaa po maina ê pai cèikî kôo!»

25 Â é cõe wà Iésu pâ, wâru ê pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tée pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma câe caa tûra ma terejè, âna go ina tâgà pâ: Gà còobé géee goo pwi âboro èpo bèeni! Â gà cibwaa mwa caa tò cõwâ naa gooé!»

26 Â é pé wiikau i pé duée bèepwiri, â é nye nama é po céca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Êco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe bà. Â wâru ê pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé.

27 Êco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgõtùé [ba é jèe wâdé].

28 Géee na càùé, â é wâjué naa pwârawâ wà Iésu. Ûna rà pitâa acari ma tèpa câmu kêe, â rà tawèirié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

29 Â é tòpi tàra pâ: «Nye géee goro co ê pwapwicîri tà Pwiduée, na o pâri ma jèe pacòobé ê pwi pwâra duée bèepwiri.»

É pacâmuri tèpa câmu kêe

Mataio 17.22–18.9; Luka 9.44–50

30 Rà còobé géee na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pitapàgà wài napô Galilée. Â càcaa nûma wà Iésu na rà tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é

tâa wê. ³¹ Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kêe [goro pai o bà kêe].

Go o mwa bà ma wâro cowa

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjùruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kêra tòotù géé na càué, âna go mwa wâro cowa géé na aubà.»

³² Êco na càra caa tâmogòori ê pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèerié.

Wailàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wâ, â é tawèeri tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ûna rà gére me wii naigé, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wailàapà cè pwina pwamuru naa goové naa nabibiu kêjè?»

³⁵ Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kîri kêra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kàra. Â é bwénüuê, â é ina tàra pâ: ³⁷ «Wà pwina é tòpi naa na neê pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

³⁸ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tü târa ê pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba caé caa pwi bééjè.»

³⁹ Â é tòpi târa pâ: «Guwà cibwaa pacoóé! Ba wà pwina é wakè goro pàtàmoo, âna o pwacoé ma é ina cè pwina èpà naa goodò. ⁴⁰ Ba wà pwina caé caa cicarajè, âna é pwi bééjè. ⁴¹ Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wârado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacôoco!

⁴² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmagù ê cèikî† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] jii pwi nari èpo. Ba wiàna wàrapwiri, â o é wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atü cèna maina, ma jè tügà naaniboo najawé.

⁴³ «Wiàna majoroé ê îgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé‡. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari ê du îgà, â gà pâiti jii Pwiduée§! Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà ê maagé còo, pwacèwii ê na ânye na càcaa bà. { ⁴⁴ Â pwa pâ ûne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

9:40 Mataio 12.30; Luka 11.23   **9:41** Mataio 10.42   † **9:42** Pwa ma gùmagù ê cèikî—é, Nama é pwa na èpà—Grec: Nama é tûu.

9:43 Mataio 5.30   ‡ **9:43** Còo note goo Mataio 5.29–30.   § **9:43** Gà pâiti jii Pwiduée... Grec: Gà pâ naa géhenne (l'enfer). Ipaiwà naa na pâ nee tii 45 ma 47.

45 «Â wiàna majoroé ê âgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari ê du âgà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! { 46 Ba ê ânye na ére-bà, âna càcaa bà. Â pwa pâ ûne na rà uti ê naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

47 «Â wiàna majoroé ê âraporomeegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari ê du âraporomeegà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! 48 Â wê, âna càra caa bà ê pâ ûne, na rà iri ê naparawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjè ê ânye.

49 «Diri ê pâ âboro, âna o naa tàra ê ânye ma còo*, [tàra ma cèitiri èpà kàra]. 50 Napwa ê còo, âna jè muru na wâdé [tàra ma pwa nûmara ê utimuru]. Êco na, wiàna tubatiàu ê nûmee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ ê nûmee? Bwa, pwa-coé! Wâdé na é tâa goowà ê còo, â guwà wâro na tàbwàti ma pàra tèpa béewà.»

10

9:47 Mataio 5.29   **9:48** Ésaïe 66.24   * **9:49** Ânye ma còo—Naa na pwapwicîri kà tèpa Juif, âna rà tòpò còo naa gò pâ ârapwaaillò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) Ê ânye, âna ucina goro pai cèitiri èpà kâjè, pwacèwii na jè cîri ê mwani mii, ba na é dau pwéelaa. Ê còo, âna ucina goro napàrajè na jè wârori ê wâro na pwicîri, â na jè tèpa pinaanapò. (Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari ê noo kàra macii goro còo, ba na o càcaa wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.)

9:50 Mataio 5.13; Luka 14.34

*Popai goro piéa ma tapàgà piéa
Mataio 19.1–12; Luka 16.18*

¹ Géewê, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà ê napò *Judée. Â é pâra naa na ére géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wê, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèepié. Â é pacâmurirà goro ê Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

² Â rà me burée wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûa tée. Ba rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro, [naa na é *Naèà kà Moosé] ma é tû tà tò wâdèe?»

³ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Gona dà ê popai, na é tûârj tàwà wà *Moosé?»

⁴ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa, câé caa papwicîri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii ê tii, ba na é panuâ còwâ tò wâdèe.»

⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, é wii ba kàwà é naèa bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo ê pûruwà!

⁶ Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò ê gòropuu wà Pwiduée, âna: *É tòpò wà pwi paaò ma wà tò ilàri.*

Genèse 1.27 ⁷ Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kêe wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tò wâdèe. ⁸ Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi. *Genèse 2.24*

«Â êkaa, [na go ina tàwà pâ] na jèe càcaa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. ⁹ Â guwà cibwaa tipì còwâ ê pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

10:4 Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31

10:6 Genèse 1.27, 5.2

10:7 Genèse 2.24; Éféso 5.31–33

10 Â [rà pâra jiiirà] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Ûna rà wâjué cômâ naa pwârawâ, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa. 11 Â é ina tàra pâ: «Wiàna é tü tà wâdèe wà pwi jè âboro, ma é jèu éa cômâ, â é jèe pâ nau toomura (é ciâa jii tô wâdèe béaa). 12 Â wiàna é pâra jii pwi éaé wà tô ilàri, ma é jèu éa cômâ, â é jèe pâra nau toomura.»

*É pwényunyuâari nyi nari èpo
Mataio 19.13–15; Luka 18.15–17*

13 [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

14 Ûna é cômâ pwiri wà Iésu, â càcaa wâdé tée, â é ina ba gòo tàra pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba é *Mwaciri kà Pwидуée, âna o kâra é pâ âboro, na rà wàra é nyi nari èpo. 15 Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi é Mwaciri kà Pwидуée wàra ji nari èpo, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

16 Â é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tàmara. Â é tòpò îe naa gòrà, ba na é pwényunyuâarirà.

*Pwi âboro na po dau pwa neemurué
Mataio 19.16–30; Luka 18.18–30*

17 Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itàa tèepaa me wà pwi jè âboro. Â é pâ nau tùu jùrué araé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye

dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tõe ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁸ Â é tòpi tõe wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooò pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée. ¹⁹ [Â napwa naa goo ê pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti ê pâ Naèa:

*Gà cibwaa tètâmwara âboro;
Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà,
é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa mura;
Gà cibwaa ina cè popai na pwâ*, naa goo cè pàra
âboro;
Gà cibwaa pwa cè tûâ cèna èpà tà pàra tàpé;
Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.» *Exode*
*20.12–16**

²⁰ Â é ina tõe wà pwi âboro pâ: «Pwi a pwa pupûra, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibâ, géé na aukîri kôo.»

²¹ Â é niâriê wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tõe pâ: «Gà tère, nye caapwi co jèe muru, na bwaa tiâu jiigà. Wàéni: Gà pàra, â gà nye icuri kaa diri ê pâ neemurugà, â gà naa ê mwani wâri wèe tà tàpé na ticè kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

²² Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê. Â é pàra.

Pai tò naa na Mwaciri

10:19 Exode 20.12–17; Deutéronome 5.16–20 * **10:19** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ—Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru.

23 Wà Iésu, âna é niâri tèpa câmu kêe na rà tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwachiri kà Pwiduée!»

24 Â rà po dau pò goro é pwâra-tùra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwâ pâ: «Tèpa béeò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jè âboro na é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée. 25 Gona é kaamela†, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée.»

26 Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

27 Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa é pâ muru, âna nye pâri wà Pwiduée.»

28 Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri é pâ muru, ba na bà pâra wiâgà!»

29 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàèpwiri. Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Â o mwa wâru pâra tàpé na rà o panuâ pwârâwâ ma aupwanapô kàra, ba na rà pâra wiâô ma é *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwà pâ]: 30 Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau

---

† 10:25 Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.)

wâru. Ba o tâa târa cè pwârawâ, ma cè aupwanapô kàra. Â o tâa târa cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé côo, [gée goo na rà tèpa âboro kôo]. Êco na, gée na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ³¹ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

*É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe
Mataio 20.17–19; Luka 18.31–34*

³² É gére too naa *Iéruusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kêe wà tèpa 12 a câmu kêe, ma para âboro. Â rà pâ nau dumapié, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kêe ba na rà pitùra. Â é inapàpari târa mwara é muru na o jèe tèepaa tée: ³³ «Guwà côo, nabàni, âna jè too naa Iéruusaléma. Â naawê, âna o jèe panuâô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà o tèio tiagoro na o tètâmwaraô. Â rà o panuâô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. ³⁴ Â wà tàpéebà, âna rà o pitaurée goodò, ma èdurio, ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

*Wâdé na jè tèpa âboro kîri
Mataio 20.20–28*

³⁵ Gée na càùé, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jè muru na bu ilari jiià.»

36 Â é ina tàru pâ: «Îgàu!»

37 Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, naa na muugère'gà, â o tâa tâgà è pitûâ maina awé. Â bu ilari jiiigà pâ, na bu tâa goro du jèneregà—pwi jèpwi naa gòro âji îgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà.»

38 Â é tòpi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori è pwina gàu ilari! Gona nūmau na gàu wâdo è na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara è pâ aré ma tòina kôo†?»

39 Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo è na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacèwiiio.

40 Êco na càcaa wâgo, na go pitûâ pâ, wailàapà na o tâa gòro âji îo ma tâa gòro aèmwü kôo. Ba nye wâco Pwiduée [Caa] na é jèe nye pwabwàti è autâa bèepwiri ba kà tàpé na é nye pitòrigarirà.»

41 Ûna rà tère è pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmu naa goo Ioane ma Jacques.

42 Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée§, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.]

43 Êco na, napwa naa goowà, âna càcaa wàrapwiri.

10:38 Maréko 14.36; Luka 12.50 † **10:38** Dernière phrase—Grec: Pâri ma upwaaupwacèwiiio? Ucina goro è pai maagé ma tòina kà Iésu. Ipaiwà naa na nee tii 39. **10:39** Apostolo 12.2; Auinapàpari 1.9 **10:42** Luka 22.25–26 § **10:42** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa na pé gòropuu bèeni. **10:43** Mataio 23.11; Maréko 9.35

Ba wà pwi jè ârapàarawà, na nùmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîriê jii tèpa ênawéna. ⁴⁴ Â wà pwina nùmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kâra âboro diri. ⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwà pipwa âboro kîri tôo. Go me, nau pipwa âboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ ê wâro kôo, ba na go wâri ma tipi wà tèpa âboro na wâru [gée na èpà kàra.]»

Pai wâdé còwâ kà pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Luka 18.35–43

⁴⁶ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ûna rà còobé géewê, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiârà.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwi, na nee Bartimée, pwi naî Timée. Wà pwiibà, âna pwi a-ila, ba pwi a ticè kêe. ⁴⁷ Ûna é tère pâ, é tèepaa wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

⁴⁸ Wâru é pâ âboro, na rà kànarié, ba na rà pacooé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

⁴⁹ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà todèe!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadò, ba é todàgà!»

⁵⁰ Â é pò ma tètâjii ê palito kêe, â é nye pwairi cimadò kaa, â é pâra dari Iésu.

⁵¹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nùmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi têe pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà pwa ma go niâ ma wàra béaa.»

⁵² Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ, goo ê cèikî'gà!»

Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

11

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–19; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

¹ Rà bwaa gére too dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio*.

Â é panuâ pâ ê tupédu a câmu kêe wà Iésu, ² â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kêjè. Â gàu o pâmari naawê, ê ji nari buriko, na tóóé goro otâpwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³ Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu pwa pwiri?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai, â é mwa panuê me còwâ wài.”»

⁴ Â ru pâra, â ru còo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tóóé mwünyabweri goropwârawâ goo jè wâ. Â ru tipié.

⁵ Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriu pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

⁶ Â ru tòpi tàra, goro i pwi ia é ina tàru wà Iésu, â rà panuâru. ⁷ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu.

10:52 Maréko 5.34 * **11:1** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càùé, â é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâê tèpa âboro

⁸ Wâru ê pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé, ê pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâê]. Â wà pàra tàpé, âna rà tòpò ê pâ îri upwâra na bwùu, na rà tépàgà pâ ni, na ê pâ na aupwanapô.

⁹ Â wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, ma wà tàpé na rà pwicò kêe, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!
Ipwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro
na é me na nee!

Psaume 118.26

¹⁰ *Pwényunyuâari ê mwaciri,
na é bwaa âmu tèepaa—
pwâra ukai kà *Davita,
pwi jojoorojè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée
na é wâdòiti awé!»

¹¹ Ûna é tèepaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na ê *Wâra pwapwicîri, â é côo bwàti [é pwina rà gére pwa wà tàpé na rà tâa wê]. Â nabwé, â rà pàra naa Bétani ma wà tèpa ¹² *apostolo kêe, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

¹² Na dàuru kêe, â ûna rà còobé géee Bétani, â é copwa wà Iésu. ¹³ Â é côo géee iti ê jèe *upwâra wâi, na po pwédo. Na pwi pàara-bà, âna càcaa [wâru]

pwâra wâi. Êco na é pâra nau mudàra cè pwêe. Â ûna é tèepaa pâ, â nye po dooé co. ¹⁴ Â é pinajajai i upwâra, ma ina pâ: «O nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà]!»

Â rà tère pwiri wà tèpa câmu kêe.

É pacòobé tèpa pi-icu

¹⁵ Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wà Iésu naa na Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, gée na [gòroigé‡ kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori ê pâ taapà kà tàpé na rà gére pitòotéri mwani, ma ê pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü.

¹⁶ Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dème naani ê pâ muru imudî! ¹⁷ Guwà jèe nye tâmogòori bwàti ê pwina é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa pwapwicîri, kâra diri ê pâ Ba. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mura!»

¹⁸ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa, âna rà tère ê jèkutâ goro i pwi ia é pwa wà Iésu. Â rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê. Ba wâgotàra gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pâra naa gooé. Ba rà câdiri ê pâ popai na é pacâmurirà goo.

¹⁹ Ūna bàrane, â rà còobé, gée na pwi ville-bà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.

---

† **11:15** Còo note goo Mataio 21.12. ‡ **11:15** Gée na gòroigé—De la cour extérieure. Wà tèpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra pwapwicîri. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **11:17** Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11

11:18 Maréko 14.1

Guwà cèikî naa goo Pwiduée

Mataio 21.21–22

²⁰ Na dàuru kêe, na rà pâra wii naigé, â rà côo i iri wâi, na ia é pinajajaié[§] wà Iésu, âna é jèe mwari awé, tia niboo goro wàé.

²¹ Â wà Pétéru, âna é niimiri, i pwi ia é ina wà Iésu. Â é ina têe pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà côo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

²² Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwiduée! ²³ Ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa ê jaa bèeni pâ: “Gà êgò naaniboo nawia!” Â wà Pwiduée âna é pwa! Êco na wâdé na gà cèikî pâ o tèepaa ê pwina gà ina. Â gà cibwaa pidumapiê, naa na pwâranümagà!

²⁴ Êkaa pwiri ê majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiàna guwà pwapwicîri târa ilari é jè muru, â wâdé na guwà cèikî pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoo wà Pwiduée.

²⁵ «Â wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wàrapwiri, â wà Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù, âna é pwanauri tàwà ê pâ tojii kàwà. { ²⁶ Êco na, wiàna câguwà caa pwanauri tà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù, âna o câé caa pwanauri tàwà mwara é pâ tojii kàwà. }»

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Luka 20.1–8

§ **11:20** Pinajajai (é, pinanyajai)—Maudir. **11:23** Mataio 17.20

11:24 Mataio 7.7 **11:25** Mataio 6.14–15

27 Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò cowa naa Iérusaléma.

Ûna é gére pâra naa i Wâra pwapwicîri, â rà me burèe wà pâra tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa dotée goro ê Naèa, ma wà tèpa pitûâ.

28 Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wailàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wailàapà na cùrugà? Â?»

29 Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tõe bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tõe tàrù ma go pwa. Wàéni: 30 Wailàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

31 Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tõe pâ: “Tàrù gée jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” 32 Â wiàna jè tòpi tõe pâ: “Tàrù gée jaa tèpa âboro co” â dà [géewê cèna o tèepaa]?»

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèikî ba gòo pâ wà Ioane, âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai gée jaa wà Pwiduée]. 33 Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wailàapà na naa tàrù tõe ma go pwa é pwina go pwa.»

12

*Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa
Mataio 21.33–46; Luka 20.9–18*

¹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro ê pâ ucina. Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro ê auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai ê pwâra dipâa. Â é mwa bari ê wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra ê nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napô.

² «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro ê piûnya. ³ Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ⁴ Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori ê pûruê, â rà pé pidurié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pâ mwara ê pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catàmwereê... Wâru é pàra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pàra pwi, ma tètâmwara pàra tàpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticè âboro târa ma é panuârà —jè dàra wàco pwi âji naîê, na dau wânümee gooé. Â é panuâê pâ tà tèpa piwéaari wâra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pâ rà o tòimirié, ba wà pwina naîê.

⁷ «Êco na wà tèpa âboro èpà bèepwiri, âna rà pitêrerà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè

12:1 Ésaïe 5.1–2

*

12:1 Aucibèri—Tour de guet.

(Cibèri—Surveiller d'en haut.)

tòotù. Wâdé na jè tètàmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

⁸ «Â rà tâjùrué, â rà tètàmwereê. Â rà popa i naiié, â rà tètâjii naaiti jii i na aupwanapô.»

⁹ Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètàmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari.

¹⁰ Guwà jèe nye gére pûra é popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!*

*[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

¹¹ *Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.»*

Psaume 118.22–23

¹² Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjùrué. Êco na wâgotàra, gée goo na wârù tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaê, â rà pâra.

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Luka 20.19–26

¹³ Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà panuâ pàdari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio, ma wà pàra tèpa tâa na

ére kà *Héroda, ba na rà tü tû têe. Ba rà bu naigé ma rà pitòtié, géé goro cè pai mwa tòpi kêe tàra.

14 Â rà ina têe pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina ê âjupâra. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba *târù diri ê pâ muru na nûma Pwidueé na bà pwa. Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû‡ tà pwi ukai kà tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

15 Êco na é tâmogòori wà Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina tàra pâ: «Gorodà na guwà ipawâmiô? Paari tîo ê jè mwani atü.»

16 Â rà pame têe. Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro ê mwani bèeni?»

Â rà tòpi têe pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

17 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai ê pwina kêe; â guwà pitôowâri tà Pwidueé ê pwina kà Pwidueé.»

Â rà po dau pò goo ê pai tòpi kêe.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23–33; Luka 20.27–38

18 Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif, na] càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Â wà para tàpé géé goorà, âna rà medari Iésu [ba nûmarà na rà paari pâ rà âjupâra]. Â rà tawèeré pâ: 19 «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é

† 12:14 Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tarù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kâra Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. ‡ 12:14 Wâripû—Impôt.

12:17 Roma 13.7 12:18 Apostolo 23.8 12:19 Deutéronome 25.5

*Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tô dàpwà kêe wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.»

²⁰ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Po 7 tèpa aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe. ²¹ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwà, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru. Â wà pwi béâracié, âna ipaiwà. ²² Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàra. Â géé na càùrà diri, â é mwa bàra bà wà i tô ilàri. ²³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! [Gà tòpi cai!]

²⁴ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikî pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori ê Tii Pwicîri, â câguwà caa tâmogòori ê pàtàma Pwiduée! ²⁵⁻²⁶ Ba na pàara na rà wâro còwâ wà tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Â gona câguwà caa tâmogòori ê pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ naa na ê tii kêe, goro i ji na nari upwàra, na ia tòò gò i ânye. Naawé, âna é ina tée wà Pwiduée pâ: *Wâgo Pwiduée kà *Abéaama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* ²⁷ [Pai ina wèè pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é

Pwiduée kà tàpé na rà wâro. Â jè côo naawê pâ, guwà po dau pitanami awé!»

Naèà na piwéna

Mataio 22.34–40; Luka 10.25–28

²⁸ Ūna rà gére pitùra, â é tâmaarirà wà pwi jè *dotée goro ê Naèà. Â é côo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Iésu. Â é me burée, â é tawèerié pâ: «Gona dà ê pwi naèà na é piwéna, naa na diri ê pâ naèà?»

²⁹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wàéni: *Guwà tère, co tèpa *Isaraéla! Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàé kaa pwiri ê pwi âji Ukai kâjè, na é caapwi co!* ³⁰ Â wâdé na gà meaarié géé na diri ê pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é aunünüma'gà, ma é nii'gà. *Deutéronome 6.4–5*

³¹ «Â wàéni ê béârailu kâra naèà: *Gà meaari tèpa âboro Spwacèwii ê pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18* Â nye ticè cè jè naèà, cèna piwéna jii ê du naèà-bà.»

³² Â wà pwi dotée goro ê Naèà âna é ina tée pâ: «Ūu kaa! Po dau âjupâra co pwi a pwa pupûra, ê pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, âna nye wàé kaa ê pwi âji Pwiduée kâjè! Â nye ticè pwi jèpwi! ³³ Â wâdé na jè meaarié mwara, géé na diri ê pwâranümajè, ma é tâmanga, ma é nii kâjè. Â wâdé mwara, na jè meaari tèpa âboro, pwacèwii ê pai meaarijè

12:28 Luka 10.25–28

12:29 Deutéronome 6.4–5

12:31

Lévitique 19.18 § **12:31** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jènerègà. **12:32** Lévitique 19.18; Deutéronome 4.35, 6.4–5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6

côwâ. Nye dau piâjimuru pwiri jii ê pâ *ârapwaailò tà Pwiduée, ma ê pâ pàra âraimeai.»

³⁴ Â é côo wà Iésu pâ, dau wâdé pai tòpi kêe. Â é ina têe pâ: «Câgà caa wâiti jii ê *Mwaciri kà Pwiduée.»

Â géé na càùé, â nye ticè âboro na tawèeri Iésu goo cè pàra muru.

*Dau pwamuru naa goo pwi Mesia
Mataio 22.41–46; Luka 20.41–44*

³⁵ Ûna é gére pacâmurirà goo ê Popai naa na *Wâra pwapwicîri, wà Iésu, â é ina tà tàpé na rà tàmaarié, pâ: «Wà tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pacâmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê] âna é pwi âboro kîri jii wà *Davita, ba é pwi gòobèrèè co. Êco na rà pitanami*. ³⁶ Ba nye wà Davita kaa, ûna ia dipitirié é Nyuâaê Pwicîri, na é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

---

* **12:35** Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naí Davita?» **12:36** Psaume 110.1

37 «Ûna é ina wà Davita pâ *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pâ, é pwi âboro kîri jii wà Davita†?! [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàrà tàpé!]

Tèpa dotée goro Naèà ma pa dâpwà

Mataio 23.1–12; Luka 20.45–21.4

Rà tàmaari Iésu é pâ âboro na wâru, â rà dau ipwàdéé. 38 Â é pacâmurirà mwara, â é ina tàra pâ: «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàrà tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé tàra, na rà pàra na é pâ ârabwée gòri‡. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra [ma pwamainarà] pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri. 39 Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. 40 Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dâpwà é pâ muru na tà tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàrà tàpé.»

Tô dâpwà na ticè neemurué

41 [Géewê, â é tò naa na wâra pwapwicîri wà Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ére na jè tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri naawê. Â é còo é pwina rà gére tòpò wà tèpa âboro. Â napwa wà tàpé na dau wâru neemururà, âna rà tòpò é mwani na dau wâru. 42 Â

† 12:37 Grec: Nye wà Davita kaa, na é ina gooé pâ ‘Ukai’, â gorodà na é pwina naîé? ‡ 12:38 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tâmanga ma tèpa pipapwicîrìrà.

é tèepaa me tô jè dàpwà, na piticè neemuruê. Â é naa jì du ârailu nari mwani atü.

⁴³ Â é todà tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tô dàpwà bèeni na piticè neemuruê, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé. ⁴⁴ Ba rà tòpò upûuê[§] (ba jì ére mwani géé goro aumaina goo wârirà). Âna wàé, âna jèe nye piticè neemuruê kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

13

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Luka 21.5–6

¹ Géé na câué, â é còobé géé na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é ina tée wà pwi jè a *câmu kêe pâ: «Pwi a pwa pupûra, côo é pâ atü goro é auba, goo é pé wâ bèeni! Nye dau wâdé kaa! Â po dau pwa kaamwa* kêe!»

² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà côo é pâ auba bèeni? Âna go ina tâgà pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Mataio 24.3–44; Luka 21.7–33

³ Rà tâa gôrojaa Élaio wà Iésu, ma wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane, ma wà André, wâcicima i Wâra pwapwicîri. Â rà tawèerié pâ: ⁴ «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gére ina. Â o dà cè

12:43 2 Korénito 8.12
Kaamwa—Magnificence.

§ 12:44 Upûuê—Surplus.
13:2 Luka 19.44

* **13:1**

câmu kêe ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me ê pwi pàara-bà?»

⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁶ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é neeô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géee jaa Pwiduee, na guwà tapacîê]!” Â rà o ipa-imwüru é pâ âboro na wâru. ⁷ Guwà o tère cè airi paa, cèna wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.

⁸ «[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu]: Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gu napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii é pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

⁹ «Guwà tère bwàti é pwina o mwa tèepaa dariwà: Rà o mwa popawà pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau èiwà, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwà pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géee goro na guwà tèpa âboro kôo. Â, na wârapwiri, â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁰ Ba wâdé na jèe mara inapàpari é Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

¹¹ «Â, na diri é pâ pàara na rà o mwa tâjüruwà ma pitèiwà, â guwà cibwaa pidumapiê goro cè pai tòpi kàwà tàra. Ba guwà mwa ina co é popai na é naa

tàwà wà Pwiduée, na pwi pàara-bà. Ba o ê Nyuâaê Pwicîri na ée tûra, â o càcaa wâguwà.

¹² «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] wà pwi jè âboro, âna é panuâ pwi aéjii kêe, ba na tètâmwereê. Â é wàrapwiri mwara wà pwi caa kâra èpo, tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pôtâmwararà.

¹³ «Êdiri pâ âboro, âna rà o pièpàriwà† gooò. Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduée [ma naa têe ê *wâro dâra gòiri jaaé].»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁴ «Guwà o pâ nau còo é capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kêe—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti ê pwini!) «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gò pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée!

¹⁵ Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ†, âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna é wâ

kêe. ¹⁶ Â wà pwina é tâa na é na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa é ârabwée

kêe. ¹⁷ Au! Wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di é èpo kàra.

13:12 Mataio 10.21   **13:13** Mataio 10.22; Ioane 15.21   † **13:13** Pièpàri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Miiri.   **13:14** Daniel 9.27, 11.31, 12.11   **13:15** Luka 17.31   † **13:15** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17.   **13:17** Luka 23.29

18 «Â guwà pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwà, ê pâ muru bèepwiri, na pàara na pièpà napô na! 19 Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo ê gòropuu, ûna é nye tòpò diri é pâ muru wà Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ é pai maagé kêe.

20 «Wiàna wà Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nùmee na é nama piboo ê pâ jéuru tòotù bèepwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jè âboro cèna é piupa ê wâro kêe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

21 «Â wiàna é ina tàwà ê pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè]!” é wâpà wiàna é ina pâ: “É wâna ê ére bèeni!” â guwà cibwaa cèikî naa gooé. 22 Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa ê pâ wakè goro pàtamarà na rà mwa pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. 23 Â, na wàrapwiri, â wâguwà, âna guwà o ipwacòoco! Ba go jèe tàmara ina tàwà ê pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

24 «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé côo ê pâ âboro. Â géé na càùru pwiri:

O câé té i tòotù.

O bàutê i parui.

25 *Rà o tûu pâ îricò.*

Gùmagù pâ pàaé§.

Ésaïe 13.10; 34.4

26 «Â, na pàara bèepwiri, âna o côoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na ê pàtàmoo, ma ê pai maina ma muugèrê kôo. 27 Â go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Â rà panaimarirà, pitiri ê gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

28 «Wâdé na guwà picòo bwàti ê câmu kâra ê *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me ê pàara na ucuu i napô. 29 Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa ê pàra câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoo diri*. 30 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa

13:24 Ésaïe 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpari 6.12–13

§ 13:25 *Gùmagù pâ pàaé*—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ îricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kàra; é, o gùmagù tèpa duée.

13:26 Daniel 7.13 13:27 Mataio 13.41; Maréko 13.32 * 13:29 O jèe pacoo diri—é, Go o jèe tèepaa. (Pai wâjué côwà kà Iésu.) Naa naporomee bèeni, âna wà Iésu, âna é mara ina du ârailu pàara na o mwa tèepaa: Jèpwi, âna, pai tubatiàu ê ville Iérusaléma, géé na càùru pai bà kèe, na naja 70. Jèpwi, âna, pâ muru na o mwa tèepaa naa pwàadàra gòropuu, béaa kâra pai o wâjué me côwà kèe.

kâra pai o bà kâra. ³¹ Ba o tiâu ê napwéretòotù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî

³² «Nye ticè pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa ê pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori. ³³ Guwà pwacôoco, â guwà cibwaa tà puu! Ba câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

³⁴ «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pâ nau ipokâa jii napô kêe. Â é naa tà tèpa wakè kêe ê tàrù, naa goro diri é pâ neemuruê, tiagoro é pwârawâ kêe. Â é ipâdi naa goorà ê jèpa wakè kâra. Â é pitûâri tà pwi a wéaari goropwârawâ pâ, na é tà tâa ma tàcî.

³⁵ «Â [ipaiwà naa goowà]—wâdé na guwà tà tàcî! Ba o câguwà caa tâmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwâ na, wà pwi apooro pwârawâ. Ba pwiri o bàrane, é pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa†, pwiri gòro dàuru. ³⁶ Â wiàna é pwairi tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwà na guwà gére puu! ³⁷ Ê pwina go ina tàwà, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwà tà tàcî!»

14

Rà mudàra ba na rà tètàmwereê
Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

13:35 Luka 12.38 † 13:35 Naa gòropwaa—Grec: Na é to i ja.

¹ Dàra ârailu tòotù, â o coo [ê du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’.

Â nûma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, na rà tètâmwara wà Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tû tûa tée ma tâjùrué pwàniri. ² Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué pàpari, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putâmu naa gooje ê pâ âboro, ma gùmagù napô.»

*Wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu
Mataio 26.6–13; Ioane 12.1–8*

³ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. Â, na rà gére ija, â é tèepaa me ê tô jè ilàri, bau ê wâra jawé atù, na wâbé goro ê jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina ê wâri wèe. Â é tébiti i wâra jawé, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gòro pûru Iésu.

⁴ Ûna rà côoê wà pàra tàpé na rà gére tâa wê, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Cina é po dau pwatari i jawé ûrea bèepwiri? ⁵ Ba é wâri wèe, âna pâ miliô†! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa é wâri wèe, tà tàpé na ticè kàra?» Â rà gére dau putâmu naa gooé.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaê! Gona cina guwà nama é tòina? Ê pwina é pwa wà tòoni, âna muru na po dau wâdé. ⁷ Ba rà o nye tà ciburà

14:3 Luka 7.37–38 * **14:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **14:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwaa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **14:7** Deutéronome 15.11

wâjaawà wà tàpé na ticè kàra, â o nye pâri ma guwà pwa tàra cè pwina wâdé wiàna âji nümawà. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ⁸ Â wà tôoni, âna é jèe pwa kaa ê muru na pâri ma é pwa. Ba ûna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ûrea, âna é jèe pwabwàti cawi béaa ê pai o boo kôo naa napwêe. ⁹ Pwa na go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari ê *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6

¹⁰ Wà Judas Iscariote—wà pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ¹¹ Â rà nye dau ipwàdé kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wà Iésu tàra.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38

¹² É jèe tèepaa ê bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’—tòotù na rà mu taa é nari mutô târa Paséka. Â rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kêe pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹³ Â é panuâ tupédu ârailu gée goorà, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâe. ¹⁴ Â, na é

tò naa na jè pwârawâ, â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: «É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà, pâ, o wâpà ê nadiârâwâ, na bà[†] o ija naima ê utimuru târa Paséka?»

¹⁵ «Â ée paari tàu ê jè nadiâra-wâ na wâdòiti— pwi nadiârâwâ maina na jèe ipwabwâti. Â gàu pwabwâti i uti kâjè naawê.»

¹⁶ Â ru pâra naa na ville, â ru pâmari, wâra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwâti ê utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tôo

¹⁷ Na bàrane, âna rà tèepaa naawê wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. ¹⁸ Â rà tâaboo, â rà ija.

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawâ, âna ée mwa ipwa tûâ tôo— pwina jè gére ija naima ma wàé.»

¹⁹ Â rà pikîri wà tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwîri càcaa wâgo?»

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawâ, wâguwà tèpa 12 apostolo —wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàé[§]. ²¹ Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o pâra nau bà, wâra na é jèe inapàpari ê *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au! Wârico! Ba wà pwîibà, âna pwîri nye gére wâdé ba kêe wiàna càcaa gére pitèpaé!»

I poloa ma i dipâa

[†] **14:14** Bà—Grec: Wâgo (Iésu) ma wà tèpa câmu kôo. **14:18**
Psaume 41:10 **§ 14:20** Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi.

22 Ûna rà pi-ija naima, â é popa ê poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina târa pâ: «Guwà ija, ba êni, âna naiio.»

23 Â gée na càùé, â é popa ê wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa târa. Â rà cau wâdo diri. 24 Â é ina târa pâ: «Êni, âna domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo ê *auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàè]. 25 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo ê dipâa na bwaa âmuê, naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

26 Rà nyabiri ê pâ *salamo târa ê pwi tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

27 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà o mwa po capai panuâo diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pòtàmwara
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

28 «Êco na, wiàna go o mwa wâro cômâ gée na aubà, â go o mwa pâbéaa kàwà naa Galilée.»

29 Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

14:22 1 Korénito 11.23–25   **14:24** Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16; Hébéru 9.20   **14:28** Mataio 28.16; Maréko 16.7

³⁰ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kêra ê pai wailu to kêra ê ja, âna wâgà, âna gà o wacié pitûtôwâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

³¹ Â é nye ciburà gòo wà Pétéru nau ina pâ: «Èkâ! Wiàna ina pâ tètâmwaraju naima ma wâgà, â câgo caa pitûtôwârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi ê pwina rà ina têe.

*É pwapwicîri na Gethsémané
Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46*

³² Géewê, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tàra pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâra nau pwapwicîri.»

³³ Â é popa wiâe wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane. Â é tapoo po dau pidumapiê ma wâgotêe.

³⁴ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikîri ê pwâranümoo. Â guwà tàpo tâa ni, â guwà tà tàcî! Guwà cibwaa puu!»

³⁵ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué. Â é ilari jii Pwiduée pâ na é patâjii jiié ê tòina kêra pwi pàara bèepwiri, wiàna pâri. ³⁶ Â é ina pâ: «*Abba**, Caa, pârigà diri ê muru. Gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa ê pwina nümoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

Rà puu tèpa câmu kêe

14:31 Ioane 11.16   **14:32** Ioane 18.1   **14:34** Ioane 12.27

14:36 Maréko 10.38; Ioane 6.38   * **14:36** *Abba*—Pai ina wèe pâ, caa kôo naa na araméen, pwâratùra kà Iésu.

37 É wâjué me cōwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é cōo pâ rà tà puu. Â é ina tà Simona Pétèru pâ: «Simona, wànau, gà tà puu? Càcaa pâri ma gà tàpo tàcî, naa na ji caapwi ineretòtù? 38 Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gò kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

39 É jèu pâra cōwâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é jèu ina mwara é pwina é jèe ina. 40 Ûna é wâjué me cōwâ darirà, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacoé tàra, ma rà tà tàcî. Â càra caa tâmogòri, cè otòpi kàra tée.

41 Â jèe béwacié mwara é pai pâra kêe jiiirà, â é wâjué cōwâ. Â é ina tàra pâ: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pâri! Ba o jèe panuâô ni tà tèpa pwa na èpà, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba rà tàgère mee ni, ba na rà tâjùruo.] 42 Guwà cimadò! Ma jèe pâra! Ba wà pwina é ipa popai good†, âna jèe tà wàéni!»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

43 Ûna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jèe ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, na rà pa é pâ tàuwa, ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ. 44 Â wà Judas, wà pwina é pi-icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra é pwina ée pwa: «Wà pwi âboro na go bwénüüé, âna

---

† 14:42 Ipa popai good—Me trahir. Icurio.

nye wàé kaa. Guwà tâjùrué, â guwà popaé pâ, â guwà wéaarié bwàti.»

⁴⁵ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co Pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüuê. ⁴⁶ Â rà pò ma tâjùru Iésu. ⁴⁷ Â wà pwi âboro na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù ê tauwa kêe, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüru.

Gona go pwi a tètàmwara âboro?

⁴⁸ É ina wà Iésu tà tàpéeni pâ: «Wànau? Guwà me nau popao, goro é pâ tauwa, ma ê bàra upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtàmwara âboro! ⁴⁹ Diri pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba nabàni, âna gère paco é pâ muru na jèe inapàpari, naa na Tii Pwicîri.»

⁵⁰ Â wà diri tèpa câmu kêe, âna rà panuâê, â rà uru.

É uru na é cicàpé pwi âboro èpo

⁵¹ Êco na pwa pwi jè âboro èpo[†], âna é pâra wiâê. Â é pòpiié goo é jè ciità. Ûna rà pwa na rà tâjùrué wà pâra tàpé, ⁵² â rà tà cipa awé i ciità kêe, â é uru na é cicàpé.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57–68; Luka 22.54–71; Ioane 18.19–24

---

^{14:49} Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20   [†] ^{14:51} Pwi jè âboro èpo—Munaa wà Maréko na é wii tii bèeni.

⁵³ Rà popa pâ Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa dotée goro é Naèà. ⁵⁴ Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâê gée iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacârau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè âboro, târa na rà pitòti Iésu. Ba nùmarà na rà o pwa wârimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari.

⁵⁶ Ba wâru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitêrerà.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pàra tàpé gée goorà, â rà ina pâ: ⁵⁸ «Bà jèe nye tèreê na é ina pâ: “Go o tédidiri é Wâra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòotù, âna go bari còwâ é jè Wâra pwapwicîri na càca bari goro na-araraîri âboro.”»

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèepwiri, âna càra caa pitêrerà mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ É cimadò na ara diri tèpa pitûâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticè bétòpi'gà? Wànau? Càngà caa tère é pâ pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, pâ: «Gona nye âjupâra pâ wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicîriê?»

62 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra ê pwina gà ina. Â guwà mwa côo wà Pwina naîri âboro, wiàna é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtâmee, [â ée mwa pitûâ]. Â guwà mwa côoê, wiàna é me na pâ nee, géee napwéretòotù.»

63 [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é po dau putâmu.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kêe§, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié côwâ]! 64 Ba guwà jèe tèreê, na é ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]. Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà!»

65 Â wà pàra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri é naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â rà ina têe pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri ê muru]!»

Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûruê.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Luka 22.56–65; Ioane 18.16–27

66 Napwa wà Pétéru, âna é nye tà tâa niboo gòroigé.

Â é tèepaa me tô jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. 67 Â é côo Pétéru na é gére pwacârau. Â é ucâriê, â é ina têe pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu géee Nazareth!»

14:62 Psaume 110.1; Daniel 7.13 § 14:63 Tidàpa...ârabwée kêe—Câmu kêra pai po dau dàpàgà têe, é, pwâra putâmu kêe. 14:64 Lévitique 24.16; Ioane 19.7

68 Â é tòpi têe pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, â câgo caa tâmogòori é pwina nûmagà na gà ina.»

Â géewê, â é pâra dàra é goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wàrapwiri, â é to i ja.} 69 Â wà tîoni, âna é ucâri mwara wà Pétéru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà tâa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàara tèpa câmu kà Iésu!»

70 Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa, bwa! Câgo caa tâmogòorié!»

Â géé na càué, â wà tèpa tâa wê, âna rà ina mwara têe pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kêe! Ba wâgà mwara, âna gà pwi a me géé Galilée*!»

71 Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Kaa! Guwà tère, go *ipwataâboro tàwà pâ câgo caa tâmogòori wà pwiibà! Wâdé na é pwa wârimuru tîo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

72 Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina têe wà Iésu pâ: «Béaa kêra é pai wailu to kêra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétéru.

15

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1–31; Luka 22.66–23.25; Ioane 18.28–19.16

1 Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa *dotée goro

* **14:70** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba bà tère naa na wéegére pwâratùra'gà. **15:1** Luka 22.66

ê Naèa. Ba nūmarà na rà tâmogòori ê pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piié, â rà popaé pàdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna wâru ê pâ muru na rà pinatòti Iésu goo. ⁴ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona nye ticè cèna gà tòpi goo? Gà nye gére tère ê pâ muru na èpà na rà ina naa googà?»

⁵ Êco na câé mwa caa tòpi wà Iésu, â é po dau pò gooé wà Pilato.

Nūmarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, âna câmaajé têe, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu cè pwi jè âboro, na nūma ê Ba gooé. ⁷ Â, [na naja bèepwiri, â] pwa pwi jè âboro, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa bée. Ba rà tètàmwara âboro, na pàara na rà cicara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pâ âboro na wâru, â rà ilari jiié pâ: «Gà pwa ba kâbà, ê muru na jèe nye câmaajé tâgà na gà pwa.»

⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona nūmawà na go panuâ cōwâ Iésu, ‘pwi ukai kà tèpa Juif’?»

¹⁰ Ba é nye tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà panuâ têe Iésu, goro pai piboo kàra.

¹¹ Êco na wà tàpéebà, âna rà cètùu ê pâ âboro, ba na rà ina pâ: «Panuâ tâbà wà Barabbas!»

Tanamiri Iésu naa goro kurucé!

12 É tawèerirà mwara wà Pilato pâ: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pâ ‘pwi ukai kà tèpa Juif’?»

13 Â rà uu ma tomara too pâ: «Tanamiriê naa goro *kurucé!»

14 Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Êco na rà ina wiikauri pâ: «Tanamiriê naa goro kurucé!»

15 Â é panuâ tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nùmee na rà wâdéarié ê pâ âboro. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâê tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

16 Wà tèpa coda, âna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kâra ê wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri ê pé wâra coda. 17 Â rà piècaarié, â rà pwa ma é coona ê pé ârabwée na dau mii—[pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina]. Â rà pàti ê pé bwe korona* kêe, goro îri upwâra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê.

18 Â rà [cibèepié, â rà tànyirié, ma] ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co ‘Pwi ukai kà tèpa Juif’!»

19 Â rà nye tà pâdi ê pûruê goro ê bàra watü. Â rà nye tà èdurié, â rà nye tà tùu jùrurà araé. 20 Ûna nabwé ê pai piècaarié kàra, â rà tòpwütù géé gooé i ârabwée mii, â rà naagée còwâ naa gooé ê ârabwée

* 15:17 Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma.

kêe. Â géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro i kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.32–44; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

²¹ Pwa pwi jè âboro gée na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus†, âna é me wê, ba é wâjué còwâ gée na aupwanapô. Â rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kâa é kurucé kà Iésu. ²² Â rà popa Iésu, pâ naa gòro jè ti kâra jaa na ina goo wê pâ Golgota, na pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru âboro’. ²³ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga‡. Â rà naa tà Iésu, êco na nye tàutêe na é wâdo.

²⁴⁻²⁵ Na po 9 ineretòotù na dàuru, âna rà tanamiriê naa goro i *kurucé wà tèpa coda. Â rà càù noo kâra tii, ba na rà tâmogòori pâ, wailàapà na o popa é pâ ârabwée kêe, ba na rà o pipâdi naa goorà. ²⁶ Â rà popa é ére upwâra, â rà wii naa goo, é majoro é pai bà kêe, pâ: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

²⁷ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kêe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kêe. { ²⁸ Êkaa na pacoo i pwi ia mara wii naa na *Tii Pwicîri gooé, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.* *Ésaïe 53.12* }

15:21 Roma 16.13 † **15:21** Alexandre ma wà Rufus—Pwiri tupédu âboro imaina naa na wâra pwapwicîri na ville Roma. ‡ **15:23** Jawé na maga—Nee myrrhe. Pé wâi târa ma câjè caa tère é maagé. **15:24-25** Psaume 22.19 **15:28** Ésaïe 53.12

29 Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà ura ê pûrurà, â rà tànyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wâra pwapwicîri, â gà o pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? 30 Â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

31-32 Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà pi-ina tàra jècaa pâ: «É pi-ina gooé pâ é Pwi Ukai kêjè tèpa *Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, êco na câé caa tâmogòori ma é ipa-udòè còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!»

Â nye ipaiwà mwara naa goo tupé na tanamiriru naa goro kurucé, naa goro jènereê. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

33 Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri ê napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càùru ija. 34 Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éloï, Éloï, lama sabakthani?* Pai ina wèè pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâô?

35 [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà còo, é todà *péroféta Élia!»

15:29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58 § 15:33 Pitiri é napô—é, Pitiri é gòropuu. 15:34 Psaume 22.2

³⁶ Â pwa pwi jè ârapàrarà, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na ê dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tàpo tâa, ba pwiri jè o côo wà Élia, na é me, nau naaê boo géenidò goro kurucé!»

³⁷ Êco na é dau uu too wà Iésu, â nye êgò kaa ôomaa kêe.

³⁸ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri ê ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèè.

³⁹ Â wà pwi caa kêra coda roma na é coo ara Iésu, âna é côo ê pai bà kêe, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é *Pwina naî Pwidueé!»

Rà côoê wà pa ilàri

⁴⁰ Pwa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà côo pwiri—wàilà ma wà Maria gée Magdala, ma wà Salomé, ma wà Maria, nyaa kà tupédu aéjii José ma Jacques (wà pwina ina gooé pâ ‘Pwi dopwa’). ⁴¹ Wàilà kaa, na rà pàra wiâ Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napô Galilée. Â wâru ê pa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiâê mwara, naa *Iéruusaléma.

Tòpòè naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁴²⁻⁴³ Diri ê pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na [papwicî] tòotù béaa kêra ê *tòotù pwicîri kà tèpa

---

15:36 Psaume 69.22 * **15:36** Dipâa na maga—Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanaimariê bau ê jawé. **15:40** Luka 8.2–3

Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti ê pi-ija târa tòotù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée. Wà pwiibà, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri ê pai tèepaa me kâra é *Mwaciri kà Pwидуée. Â é ipagòorié, ba na é pâra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiié i naii Iésu. Ba nümee na é popa ê naiié béaa kâra ê pai tapoo kâra tòotù pwicîri.

⁴⁴ Ūna é tère wà Pilato pâ, é jèe bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kâra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèe gòiri cè pai bà kêe?»

⁴⁵ Â é piwiâ tée. Â wà Pilato, âna é naa tàrù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu. ⁴⁶ Â wà pwiibà, âna é tapwùtù i naii Iésu géé gòro i kurucé. Â é cajipié goro ê ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni—pé pwêe na îri naa na pé atü. Â nabwé, â é pwùru ê jè pé atü maina, â é târiwâri i auipwàni. ⁴⁷ Â wà Maria géé Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru còo é ére na tòpò Iésu naawê.

16

É wâro còwâ géé na aubà

Mataio 28.1–8; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

¹ [Na capàto na bàrane] ûna jèe nabwé é *tòotù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria géé Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri ê jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. ² Na pwapwicîri, na bwaa

dàuru, na é gére êgòdò tòotù, â rà pâra naa na auipwàni. ³⁻⁴ Â wii naigé, âna rà gére pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na o mwa pwùru i atù goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Êco na, ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ jèe pwùru. ⁵ Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà côo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji îjè, na é coona ê ârabwée gòri na pwaa*. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

⁶ Êco na é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòori pâ] guwà me nau mudà Iésu gée Nazareth, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. Guwà tère, jèe tiàué ni, ba é jèe tàcî gée na aubà, â é jèe wâro côwâ! Ba wàéni é ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â guwà wâjué côwâ wà, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapacîwà wâ Galilée wà Iésu. Â guwà o mwa côoê naawê, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

⁸ Â rà còobé gée na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dâpàgà tàra, â rà céca. Â càra caa ina tàra âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

Nee tii 9–20, âna nye tiàu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

É pipaarié tà tèpa âboro kée
Mataio 28.9–20; Luka 24.13–53; Ioane 20.11–23;
Apostolo 1.6–11

—*Tà Maria gée Magdala*

---

* **16:5** Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Côo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **16:7** Mataio 26.32; Maréko 14.28

⁹ Na pwapwicîri na bwaa dàuru, âna é wâro cowa gée na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria gée Magdala, wà i tô ilàri, na ia é nama é wadé na é tü târa ê pâ 7 duée gée gooé. ¹⁰ Â wà tôoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa bée Iésu, ê pwina é còo.

Napwa wailà, âna rà tàgére pijinünü imuru Iésu. ¹¹ Â é ina tàra wà Maria pâ: «É jèe wâro cowa wà Iésu! Ba go còoê!»

Êco na càra caa cèikî naa gooé.

—*Tà tupédu a câmu kêe*

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé gée na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai còoê. ¹³ Â ru wâjué cowa, ba na ru piwiâ tà pâra tèpa câmu, êco na wailà mwara, âna càra caa cèikî naa gooru!

—*Tà tèpa 11 apostolo kêe*

¹⁴ Â Bénabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kêe, wà Iésu, na rà bwaa gére ija. Â é pwarà, â é ina tàra pâ: «Po dau gòo é pûruwà! Tautàwà na guwà cèikî, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro cowa!»

¹⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pâra pitiri é gòropuu, â guwà inapàpari é *Picémara Wadé, târa diri ê pâ âboro. ¹⁶ Â wà pwina é cèikî naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa tée é *âji wâro]. Â wà pwina caé caa cèikî, âna ée mwa pitèié wà Pwiduée, ma naa wârimuru tée. ¹⁷ Wàéni pâ câmu kêe naa goo tàpé na rà cèikî:

16:14 1 Korénito 15.5   **16:15** Apostolo 1.8   **16:16** Apostolo 2.38   **16:17** Apostolo 2.4, 8.7

Rà o tü târa ê pâ duée, naa na neeô;
 Rà o pwa ê pâ pwâratùra na pâ ité;
 18 Rà o cipa ê pâ dòèa naa na îrà;
 Rà o wâdo cè jawére bà†, â o càra caa bà goo;
 Rà o tòpò ê du îrà naa gò tèpa maagé, â rà o wâdé
 còwâ.»

19 Gée na càùru ê pai ina kêe tàra pwiri, â dàgòtù too
 naa napwéretòotù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro
 étò kà Pwидуée [ba na é pitûâ wê]. 20 Â wà tèpa
 câmu kêe, âna rà pâpitiri pâ napô, ba na rà inapàpari
 ê Picémara Wâdé. Â é pitu tàra wà Pwi Ukai. Â é
 *paâjupâra ê Popai na rà inapàpari, ba é naa tàra ê
 pàtâmee, ba na rà pwa ê pâ câmu, na rà pò goo wà
 tèpa âboro.

16:18 Luka 10.19; Apostolo 28.3–6 † **16:18** Rà o cipa ê pâ
 dòèa...Rà o wâdo cè jawére bà—Pai ina wèe pâ, wiàna rà wâdo... ba
 càcaa popai goro ê pwina wâdé na jè pwa. Popai goro ê pwina pâri
 ma tèepaa tà para tèpa câmu kà Iésu. Jawére bà—Poison. **16:19**
 Apostolo 1.9–11, 2.33–34 **16:20** Apostolo 14.3; Hébéru 2.3–4

Tii Pwicīri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58